

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Fra
Vallekilde Folkehøjskole
78

Udgivet af Selevforeningen
1971

FRA VALLEKILDE
FOLKEHØJSKOLE

78

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

1971

Fra Vallekilde højskole

Søndag den 10. oktober døde Uffe Grosen. Netop som man havde fornemmelsen af, at det gik fremad, fik han et hastigt tilbagefald og døde kort efter ankomsten til Nykøbing Sygehus. Der er i dette årsskrift mindeord over Uffe Grosen, men også hans foredrag til efterårsmødet bragt efter manuskript. Foredraget blev på grund af hans sygdom ikke holdt, men vi er Anna Grosen taknemmelig, fordi vi må bringe det her som Uffe Grosens sidste hilsen til gamle elever. Da jeg så Uffe Grosen sidste gang på Holbæk Centralsygehus, drøftede vi hans indlæg i årsskriftet; da havde han en anden artikel parat, idet han gerne senere ville bruge efterårsmødeforedraget. Men det kom han ikke til.

Vi savner Grosen i det daglige. For første gang måtte vi tage turen rundt til kredsmøderne uden vor hyggelige nestor, og ved den lejlighed fik vi fornemmelsen af, at nu måtte vi snart til at lære at klare os uden Grosen som mellemand. Og takket være hans hidtidige indsats, så går det jo også nok, men vi savner ham som kollega og kammerat. Det gør vi i andre sammenhænge — ikke først og fremmest på grund af hans legendariske baggrund på stedet og hans status som folkehøjskolens grand old man, men snarere fordi han forekom at være en nutidig kollega og kammerat af den ældre skole, hvis råd og humorfyldte kommentarer til hverdagen havde gyldighed i sig selv på grund af hans personlige kvaliteter. Vi var glade for at vide, at han kunne lide at færdes på stedet.

Han var i de sidste tre år ulønnet vikar under forstanderens fravær fra timer, og det holdt både han og eleverne af. Han glemte aldrig, da han efter tre ugers vikariat for mig, den sidste undervisningstime blev omfavnet af en af pigerne på danskholdet, som sagde: »Farvel Uffe, det var sk . . . skønt at have dig mellem os«. Det var en kompliment fra en, som intet kendte

til den berømte Uffe Grosen, men som kun kendte ham som en god lærer og et fint menneske. Og netop derfor vendte han ofte tilbage til den lille hændelse, som sammen med andet bekræftede ham i, at det var værd at holde højskole.

Grosens kvalitets-sans og saglige holdning, hans svag-hed for det ikke umiddelbart populære og hans fornem-melse for rimelighed parret med stilsans i det daglige vil meget naturligt virke som en forpligtelse for os, uden at vi af den grund føler os nødsaget til at imitere eller kopiere.

Kort tid efter Uffe Grosens død fandt man en mor-gen Karen Nielsen liggende død i sit hus. De fleste af årsskriftets læsere kender Karen Nielsen som en sam-menhængende del af deres højskoleoplevelse. Hele hen-des liv var knyttet til højskole og menighed. Jørgen Jessen har ved en tidligere lejlighed, da hun ophørte med at spille til morgensang på skolen, på en smuk måde skildret hendes indsats. Hun blev 79 år, og døden befriede hende for hendes store bekymring for, om hun på noget tidspunkt ville være nødsaget til at forlade sit hus.

Skoleåret har ikke været præget af de store begiven-heder. En enkelt episode er søgt tolket i mit elevmøde-foredrag, som gengives her i årsskriftet. Vi har atter oplevet, at sommerskolen så småt er ved at blive et kursus for modne, mens vinterskolen fortsat er et kursus for de 19-21-årige. Vi har i sinde at følge dette fæno-men op og bevidst arbejde med to forskellige former for undervisning og kursustilrettelæggelse fremover.

Vort elevmøde blev det sidste sommer-elevmøde. Bå-de elever og lærere fandt det utilfredsstillende, at en i forvejen kort sommerskole yderligere skulle forkortes

ved forberedelserne til elevmødet. Vi bad derfor elevforeningen om accept på fremtidig at lægge elevmødet på et tidspunkt, hvor vi ikke har elever, og den fik vi. Vi har endnu ikke fundet det rette tidspunkt for elevmødet 1972, men meddelelse skal nok tilgå i rette tid, når vi har fundet datoen. Elevmødet 71 var et velbesøgt møde med mange nye tiltag. Elevkomedien »Sancho Panza« blev en munter og meget moralsk forestilling. Og den sidste ved et sommermøde.

Sidste vinter besluttede bestyrelsen at iværksætte en restaurering af røde fløj. Arbejdet begyndte umiddelbart efter vinterskolens ophør og varede lige til dette vinterhold ankom. De 35 værelser på fløjen har fået vaskekummer, nye klædeskabe, nye vægpaneler, forsænket loft samt nålefilt på gulvene. På hver gang er der nu to baderum med brusekabiner og toiletter, og bygningen er således bragt i en tidssvarende stand. Da vi nu var i gang, fik vi udskiftet de elektriske installationer samt indbygget et trykforstærkningssystem for det varme vand. Det hele vil komme til at koste ca. 300.000 kr., hvoraf de 200.000 kan dækkes gennem tidligere års opsparing. For de sidste 100.000 håber vi på lånetilladelse. Når vi er kommet os over de første lommemerter, går vi i gang med gule gangs værelser samt tæppebelægning på gangene i røde fløj. Langsomt, men sikkert, kommer vi gennem rum for rum i vore bestræbelser for at gøre skolen, også bygningsmæssigt, tidsvarende.

Vi har som sædvanlig bestræbt os på at få så megen udlejningsvirksomhed som muligt. Vi har haft 13 forskellige organisationer i huset. Desværre ofte med et for lille deltagerantal til, at det økonomisk gav et rimeligt resultat. Men med de nymonterede værelser på røde fløj håber vi at stå os bedre i konkurrencen fremover.

Efterårsmødet forløb godt. Vi kan stadig glæde os over god tilslutning til alle tre dage. Til jubilarmødet om fredagen mødte ca. 150 til en festlig aften. I forbindelse med efterårsmødet havde vi i år en udstilling af polsk kunst. Det var ikke uden vanskeligheder at få udstillingen på benene. Men pludselig var billederne dér, samt en repræsentant for de polske kunstnere, og vi fik i hast arrangeret en officiel åbning. Udstillingen er nu overtaget af Sammenslutningen af Danske Kunstforeninger og er på tourne i seks danske provinsbyer, inden den vender tilbage til Polen.

Talerne ved efterårsmødet var i år Henrik Sidenius, som stillede spørgsmålet: »Har fremtidens skole en fremtid?«. Biskop Kvist talte om det almindelige præstedømme. Jeg behandlede problemet omkring den voksende uvilje mod fornufts-begrebet og den tiltagende interesse for irrationelle løsninger. Professor Jørgen S. Dich holdt et fascinerende foredrag om »Den herskende klasse«, skatteklassen.

Søndag aften læste lærerkredsen Dürrenmatts »Fysikerne«, og på mødets sidste dag talte højskolernes nye tilsynsførende, undervisningsinspektør Vilhelm Nielsen om højskolen, og mødet sluttede veloplagt med et litterært foredrag af Jytte Engberg, Båring. Mandag formiddag havde vi forsøgsvis indbudt egnens befolkning til højskoletime, således at vi lærere stod parate til at drøfte og behandle hvert vort stof i smågrupper. Det blev en fiasko, for der mødte kun en halv snes stykker udefra. Men ellers var mødet en morsom oplevelse, hvor talere og tilhørere forsøgte at overgå hinanden i veloplagthed.

Hanne Andreasen, som i knapt tre år har passeret vor administration, forlod os den 1. oktober for at begynde på jordemoderskolen i København. Vi undte hende, at

det omsider lykkedes for hende at blive optaget på skolen, men ellers græd vi. Som afløser har vi antaget Tove Lund, som allerede er faldet godt til med voksende forståelse for denne særlige administrationsform.

Til afløsning for Asger Boertmann antog vi for vinteren Peter Thompson, som er universitetsuddannet i England med skandinaviske sprog som hovedfag. Kort tid efter viste der sig mulighed for at få Jørgen D. Andersen knyttet til skolen igen. Han er netop vendt tilbage fra Zambia, hvor han har været skolekonsulent i

to år. Vi er glade for at have Jørgen Andersen tilbage i kollegers kreds. Endelig er cand. theol. Heike Friis, g. m. Patrick Mc. Manus, knyttet til vinterskolen som timelærer.

Vi kan fortsat glæde os over en god elevtilgang på begge vore kurser. Sommerskolen var i år på 67 elever og til vinterskolen var der indtegnet 93 elever, hvilket er fuldt hus. Vallekilde højskole hører til de skoler, som ikke annoncerer. Vi har ikke haft brug for det. Men når vi for øjeblikket overvejer at genoptage annoncering, hænger det sammen med vort ønske om at få fat i nye kredse, nye aldersgrupper, især til vort sommerkursus, men også for det andet kursus. Trods et almindeligt anerkendt behov for højskoler i vor tid, løber vi alligevel en risiko for at blive anbragt i en så isoleret situation i det almindelige undervisningsbillede, at vi let kan komme i en kritisk position.

Men vigtigere end annoncering er det dog, at skolen pædagogisk og fagligt virkelig repræsenterer et alternativ af kvalitet. Derfor forsøger vi til stadighed at forbedre fagudbud, timeplan og oplæg til social strukturering. Det er i sidste ende her, slaget skal stå. Vi går ind i et par meget afgørende år i Danmarks historie, og uanset vort kommende markedstilhørsforhold vil vi blive udsat for totalt nye situationer både som nation og som enkeltindivider. For at klare det kræves der viden, selvstændighed og dømmekraft af os alle. Det er fortsat højskolens opgave.

Herdis og Georg Veit

Uffe Grosen

Ved Uffe Grosens bratte bortgang har dansk folkeoplysning mistet en trofast og dygtig tjener. Ham lagde man mærke til, hvor og når man mødte ham. Og hvor han gav sit sagtmødige besyv med, indgød han umiddelbar tillid. Det gjorde han med sin altid ranke holdning og med sin stilfærdige, men myndige tale.

Uffe Grosen stammede fra et grundtvigsk gårdmandshjem i Egå ved Århus. Det hørte til en kreds, der sluttede op om friskole og valgmenighed. Men Grosen fik sin livsgerning på Vallekilde Folkehøjskole. Her kom han til som lærer på sommerskolen 1919 efter en forberedelse, der omfattede tre vintres højskoleophold på Askov, læreruddannelse på P. J. M. Vinthers seminarium i Silkeborg og endelig et studieophold i England. Allerede i 1923, da han kun var 29 år gammel, blev Uffe Grosen Vallekilde Højskoles tredje forstander. Og her blev han, også efter at han i 1954 havde overgivet forstanderhvervet til yngre kræfter, og han fortsatte med timer på skole til sit sidste leveår..

Af sin grundlægger i 1865, Ernst Trier, og hans fortsættere fra 1893, datteren Sigrid og svigersønnen Povl Hansen, havde Vallekilde Højskole fået sit eget stempel. Det gav aftryk af grundtvigsk prægede linier. Det viste sig i skolens ydre arkitektur, der havde taget Christian Kolds højskole i Dalum til forbillede, og det udfoldede sig i det indre, hvor foredragsholderen i høresalen havde Christen Dalsgaards maleri af Ansgar, der døber en dansk moder og hendes barn, til baggrund.

Også Uffe Grosen og hans hustru, Anna Thomsen fra Himmerland, var fortsættere. Men de var ikke epigoner, der uselvstændigt kørte videre i de gamle spor. Povl Hansens fængende historisk-poetiske fortælling kunne undertiden på en næsten klosteragtig måde lukke de unge ude fra nutidslivets strømninger. Det ville Uffe Grosen ikke gøre. Han havde fulgt højskolemanden Holger Begtrup's opfordring til at åbne »et vindu' mod vest«, og på den engelske kvækerskole Woodbrooke havde han lært, at det ikke som på de ældre danske højskoler måtte være lærerpersonligheden, der skulle stå i centrum, men eleven. I England oplevede han, at her gjaldt det om, »at eleverne kommer i gang og får forbindelse med det, som bestandig kan holde dem i vækst og udvikling, men det er aldeles underordnet, hvilken plads jeg, læreren, får i elevernes tanker«. Den påvirkning fra engelsk samfundsliv og tankesæt, som Uffe Grosen modtog ved læsning og gentagne englandsrejser, lagredes under Englands livskamp 1940-45 og gav stof til hans smukke bog »Danmark og England. Ved Vinduet i Vest«. Den udkom kort efter befrielsen 1945.

En anden inspiration til at følge nutidslivets strømninger gav et foredrag, som en anden af de ældre højskolemænd, Alfred Povlsen, holdt i Ryslinge 1916. Han havde før krigen været ivrig forsvarsven, men holdt nu en fredstale, hvor han fordømte nationalhadet og kaldte på mellemfolkeligt samarbejde. Det gav genklang hos den unge Grosen. Selv holdt han på grundlovsdagen 1929 en tale på Frøbjerg Bavnehøj. Den handlede om, hvad der holder et folk i live. Grosen sagde: Det er sket ved dyre blodofre som på Dybbøl 1864, men fremtidens løsen må være passiv modstand efter inderen Mahatma Gandhis eksempel. Ellers højskolevenlige blade faldt over Grosen for denne tale og frarådede ungdommen at søge til hans skole. Men han svarede:

»Langt de fleste af mine elever vil sandsynligvis være uenige med mig i nævnte sag. Men jeg er sikker på, at alle som en af mine gamle elever vil give mig ret i, at her på Vallekilde Højskole blev aldrig øvet nogen propaganda for partier eller særmeninger; det var mig om at gøre, at trangen til at leve stærkt og dygtigt med i folkets og menighedens liv blev styrket«.

Ungdommen svigtede ikke Vallekilde, selv om den som regel — efter Grosens eget udsagn — havde en mere konservativ holdning end lærerne. Men Grosen måtte selv senere erkende, at over for nazismens terror slog ingen passiv modstand til. Det var dog uretfærdigt og urimeligt, når han af en højskolemand, der helhjertet sluttede sig til modstandsbevægelsen, blev kaldt for en typisk repræsentant for den pacifistiske idealisme inden for mellemkrigstidens højskole, der »førte strudsen i sit skjold«. Ingen, der kendte Uffe Grosen, ville finde på at ligne hans adfærd med strudsens.

Den, der kendte ham godt, ville snarere slå op i hans bog om England, der hvor han skriver om begrebet gentleman. Her henviste han til Davids 15. salme. Slår man den op, står der: »Herre, hvo skal være til herberge i det paulun? — Den som vandrer i oprigtighed og gør retfærdighed og taler sandhed i sit hjerte, som ikke bagtaler med sin tunge, ikke gør sin næste ondt og ikke driver spot med sine nærmeste —«.

I Vallekilde hørte ægteparret Grosen hjemme. Her levede de livet i hjem, i skole og i kirke. Uffe Grosen hørte til den slægt af højskolefolk, der følte sammenhængen mellem højskole og menighed organisk. Men også her hørte Grosen græsset gro. Han var blandt de første inden for højskolen, der knyttede bånd til den unge danske tidehvervsbevægelse i 1930'erne. Hans sidste ønske var — har Anna Grosen fortalt — at der på

hans gravsten foruden fødsels- og dødsdag skulle stå hans dåbsdag.

Men Uffe Grosens livsvirke rakte ud over Vallekilde. De fleste af eleverne kom fra Jylland, og de og mange andre sendte snart bud efter Uffe Grosen som foredragsholder. Han var en fornem taler, altid velforberejdet, og form og indhold i hans foredrag var af lige høj kvalitet. Ved forhandlingsmøder i højskolemændenes kreds kunne han stilfærdigt og dog myndigt sætte alt på sin rette plads. Da Askovs forstander kort efter krigens afslutning af en af sine yngre lærere blev angrebet for ubeslutsomhed under besættelsen, stod Grosen blot op og bemærkede, at efter dette unuancerede angreb var hans respekt for denne forstander steget til beundring.

En holdning som denne skabte tillid omkring Uffe Grosen. Den bevirkede, at der blev kaldt på ham til mange opgaver uden for skolelivet i Vallekilde. Kun enkelte af dem skal nævnes her. Som medlem af Den nordiske Kulturkommission gjorde han en indsats for nordisk samarbejde. Han var således med til at udstikke planerne for Nordens folkelige Akademi i Kungälv. Fra 1959 var han faglig medhjælper hos statskonsulenten for ungdomsundervisningen, og fra 1963, da Direktoratet blev oprettet, var det ham, der som statens repræsentant besøgte højskoler og landbrugsskoler. Nogen mere forstående tilsynsmand har disse skoler næppe haft siden Johannes Novrups tid.

Uffe Grosen havde virket så længe i den danske folkehøjskole, at der var yngre kræfter, der nok holdt ham for at være en noget gammeldags højskolemand. Det var kun delvis rigtigt. Han stod på den gamle grundtvig-koldske højskoles folkeligt-kristelige grund, men stillede sig i modsætning til adskillige andre af de gamle højskolemænd absolut positivt over for nydannelser som

Hal Kochs Krogerup. Fra 1933 til 1964 var han med til at redigere nye udgaver af den gamle højskole-sangbog. Dens grundstamme af historiske sange og salmer ønskede Grosen bevaret. Han ønskede ingen udrensning, den skulle ikke omkalfatres. Men han var her som på andre områder tilhænger af fornyelse på det gamle grundlag. Det rimede godt sammen med, at han i politisk henseende stod Jørgen Jørgensen og Det radikale Venstre nær. Der var grænser for hans radikalisme, også på skoleområdet, men han hørte ikke til dem, der var forskrækket over ungdomsoprøret. Han kunne lide de unge på skolen, og de kunne lide ham. Blandt sine lærere var han den første blandt ligemænd, ikke overmand, skønt han efter gammel skik selv havde købt skolen og med stor dygtighed fået den til at gå i de vanskelige kriseår i trediverne. Inden hans afgang blev skolen gjort til selvejende institution på vilkår, der måtte volde efterfølgeren vanskeligheder. Men det var Grosen uden skyld i.

Uffe Grosen nåede ikke at få fuldført en plan om at skrive en bog om mænd, so mhan i sin samtid satte højest blandt højskolemænd. Det var synd, fordi Uffe Grosen skrev lige så godt som han talte, to evner, der langt fra altid følges ad. Det gjorde de hos Grosen. I Vallekildes årsskrift og andre steder er der gemt af-handlinger, der fortjener udgivelse og i betydning kan sidestilles med Thomas Bredsdorffs og Hans Lunds.

Uffe Grosen stod på gammel grund, men med åbent sind for nye strømninger i tiden. Skønt han tidligt fra-trådte forstanderstillingen, regnedes han stadig for en af højskolens bedste mænd. Han var en vågen og hjælp-som tjener i dansk folkeoplysning.

Roar Skovmand

Ven og vejleder

Mit første møde med Uffe Grosen fandt sted en sen oktoberaften i 1943. Som så mange gange før bad han en ny og uprøvet medarbejder velkommen i hus til fællesskabet i arbejde og fest. Det var ikke en rutinesag for ham. Stemmens dybe og rolige velkommen og det faste håndtryk gav tryghed. Det var et pant, der blev givet. Her kunne kun den ene part svigte.

Det var trygt at være lærer på Grosens skole i en tid, der på mange måder var præget af gru og utryghed. Når netop disse Vallekilde-år i dag står uudsletteligt i erindringen, skyldes det — alle gode kolleger og venner ufortalt — først og fremmest mødet med Uffe Grosens stærke personlighed og det hyggelige hjem, som han og hans prægtige hustru så gæstmildt lukkede dørene op til. Her var højt til loftet. Her var vid og ånd. Her var tryghed.

Som Anna Grosen her var den altid omsorgsfulde og betænksomme værtinde, var Uffe Grosen den myndige, men milde vejleder, der indgød respekt i kraft af sin personlighed. Beskeden, men vidende og menneskeklog. Uhøjtidelig og redelig. En mand, man kunne stole på. En mand med meninger.

Det er kommet til at stå for mig som noget lykkeligt og skæbnebestemmende, at det netop blev denne mand, der blev min første læremester, da jeg skulle stå på egne ben. Jeg er Uffe Grosen usigelig megen tak skyldig. Han kunne retlede den unge medarbejder på en måde, så man følte sig som ven af ham. Respekt for

medmennesket var et nøgleord for ham, uanset hvad og hvem dette medmenneske var.

Fra efterkrigsårene — efter at vort arbejdsfællesskab var ophørt — erindrer jeg ham tillige som en uforlignelig cicerone under et besøg i det England, han bestræbte sig for på ny at lukke vinduet op til.

Det var karakteristisk for Uffe Grosen at skabe ud-blik og vidsyn.

Han var sig selv — men aldrig sig selv nok.

Han vil blive savnet meget.

Men vi er mange, der vil ære hans minde.

Børge Haugstrup

*Her bringes manuskriptet
til Uffe Grosens foredrag,
som var tænkt holdt ved
vort efterårsmøde.*

Tre Højskolemænd

I

Jeg skal straks oplyse, at bag foredragets titel skjuler sig tre navne: Hans Lund, Jens Rosenkjær og Johannes Novrup. Når jeg har valgt at tale om disse tre højskolemænd, skyldes det ikke særligt, at de alle var betydelige mennesker, som hver for sig øvede en meget betydelig gerning i dansk folke oplysnings tjeneste, men jeg har især valgt mit emne, fordi det forekommer mig, at de tre i den nævnte rækkefølge viser en udvikling indenfor højskolebevægelsen gennem to menneskealdre. En udvikling, der spænder fra den første verdenskrig til tiden omkring 1960. Jeg skal ikke gøre meget ud af de tre mænds ydre data; jeg vil bestræbe mig for at skildre deres personligheds egenart og deres store indsats og betydning for dansk folkeoplysning.

Da professor Vilhelm Andersen i 1939 takkede for sin udnævnelse til æresmedlem i Studenterforeningen, fremhævede han værdien af i Valdemar Vedel at have kendt sin foregangsmand og overmand i både i arbejdets art og i kvalitet. Hvad enten vi er landmænd eller håndværkere, husmødre eller højskolelærere, eller lige-gyldigt hvilken gerning der blev vor, da er det af overmåde stor betydning for os, om vi kender samtidige, der indenfor vort arbejdsområde er dygtige, ja dygtigere end vi selv. Vi vil da i de andres gerning kende en stadig opfordring til, at vi selv yder vort bedste. Og vi kan næsten altid ved flid og omtanke og fordybelse

yde noget bedre, end vi hidtil har ydet. Hans Lunds jævnaldrende og yngre højskolemænd kan prise deres lykke, at de i ham mødte et menneske, der ved sin flid og sit arbejdes kvalitet blev en inspirerende kraft for os. Han stillede store krav til højskolelæreren om flid, viden, ægthed; han skabte i vide kredse respekt og ære omkring en højskolemands gerning. Dertil havde han fået rige evner i vuggegave; disse evner udviklede han gennem en fyldig uddannelse, men især gennem et arbejde, som han aldrig blev færdig med.

Hans Lund var af vestjysk rod fra Varde-egnen, udgået fra et hjem, hvor landbrug og handel dannede det økonomiske grundlag. Han blev student fra Ribe latinske skole 1909 og afsluttede sit studium ved Københavns Universitet 1916 med historie som hovedfag. Året efter blev han knyttet som lærer til Askov Højskole, og i de følgende år dannede han sammen med J. Th. Arnfred, Jens Rosenkjær, C. P. O. Christiansen og Fred. Schrøder en enestående lærerkreds, »vel den bedste lærerstab, nogen dansk skole har haft«, siger Roar Skovmand. Så forskellige disse mænd var, dannede de dog et godt arbejdsforhold, der fyldte dagligdagen på Askov med et rigt indhold og skabte øget anseelse for denne skole over det ganske land. De brød på ingen måde med skolens rige traditioner, dels havde de ingen lyst dertil, dels var der i Askov Højskole en indre styrke, som gjorde et oprør til et håbløst foretagende. Rosenkjær siger: vi kunne være forrygende uenige om mange spørgsmål, men vi var loyale overfor den linie, som var Askov Højskoles, og som hver enkelt af os frivilligt var gået ind under. Disse lærere evnede i eminent grad at give udtryk for tidens tanker og tiltale de voksne unge, så de kendte, at den historiske skole havde et personligt ærinde til den enkelte i hans situation. Det blev rige år for Askov Højskole og for de

nævnte lærere, »måske vore lykkeligste år«, siger Arnfred. I en tid, da mødelivet blomstrede i ungdoms-, foredrags- og højskoleforeninger, blev disse Askovlærere meget efterspurgt, og de satte en standard for folkelige foredrag, som blev af betydning for hele højskolen. Det var foredrag, som altid vidnede om solid viden, men også om et personligt standpunkt.

I den henseende dannede Hans Lund absolut ingen undtagelse. På Askov underviste han i dansk, samfundskundskab og historie. Både hjemme og ude blev han først og fremmest kendt som en fremragende historielærer. Med ham og hans medlærer C. P. O. Christiansen har den danske højskole næppe nogen sinde haft bedre tolkere af historien. Som årene gik, blev Hans Lunds stilling i Askov som i hele højskolebevægelsen så stærk, at det var klart, at han kunne tage styret for egen højskole, når han ønskede det. Her bød sig to muligheder: han kunne starte en ny højskole, som mange højskolemænd havde gjort det i de to foregående slægtled; eller han kunne overtage ledelsen af en af de bestående skoler. At vælge den første mulighed forudsætter en personlig styrke, som ikke er alle givet. Hans Lund havde denne styrke. Ingen i hans slægtled havde så åbenbare forudsætninger for at kunne rejse en højskole på åben mark. Han kunne have hejst sit mærke, hvor han ville, og han havde fået stort følge. Hans Lund nærrede da også en tid tanker i den retning. Han tænkte endda på sammen med sin ven Ernst Borup at rejse en højskole i Vestjylland, skønt sporene hidtil havde måttet skræmme. Men det blev den anden mulighed, en bestående højskole — endda landets ældste, der fangede ham ind og gav ham hans manddoms egentlige arbejdsplads. Der havde ikke manglet tilbud fra andre skoler. Men det blev altså Rødding. Og det var lykkeligt. Her var han nær sin oprindelse, sit kære

Vestjylland, hvor den karske politiske og folkelige luft måtte tiltale ham. Og han blev omgivet af et udpræget landligt miljø, hvor selvstændige og selvbevidste bønder dominerede det åndelige klima. På det meget traditionsprægede Askov havde Lund ganske vist haft en radikal raptus; men som bønderne, uanset deres partipolitiske tilhørsforhold, næsten altid har i deres sind et udpræget konservativt islæt, sådan havde Lund det også. I Rødding blev han omgivet af et åndeligt klima og et socialt miljø, som passede til hans frisindede konservatisme; fundamentet i hans natur var netop et grundfæstet frisind forenet med bondens konservative livsfølelse.

Hans Lund begyndte i Rødding i en streng tid. Skolens formand, Hans Appel, bød ham velkommen med ordene: »Hel trang er tiden i Danmark og ikke mindst i Sønderjylland«. Den hårde landbrugskrise, som omkring 1930 hærgede hele vort land, ramte af særlige grunde tidligere og hårdere Sønderjylland. Lund var både følelsesmæssigt og økonomisk stærk bundet til landbruget. Han greb aktivt ind i ledelsen af landbruget tilknyttet Rødding Højskole. Det smertede ham at se, hvor hårdt landbrugskrisen hærgede mange landbohjem, ikke alene økonomisk, men også menneskeligt. Sin bundethed til landbruget følte han hele livet, det fandt også udtryk, da han forholdsvis tidligt forlod det aktive højskolearbejde og Rødding; da flyttede han til sin gård »Tanderupgård« nær Ribe. Det ligger udenfor min plan med dette foredrag at skildre Hans Lund som vestjysk gårdejer. Jeg skal kun sige, at han med levende interesse gik op i sin store gårds drift, og han blev accepteret af de jyske bønder som en af deres egne. Han blev en kyndig landmand, deltog med iver i egnens landøkonomiske foretagender. Han har ofte med mund og pen talt bondens sag, også ved møder i Holbæk,

i Odsherred og her fra dette sted; for ham var bonden kernen i det danske samfund. Han så i landbruget ikke så meget et erhverv som en livsform, der gav lykkelige betingelser for rige menneskelige værdier.

Man vil forstå, at med den indstilling hos Lund, som jeg her kort har søgt at forklare, passede han bedst til en tid, da landbruget var det førende erhverv, og da jordens dyrkere politisk og folkeligt havde et afgørende ord at sige. Han kunne godt lidt resigneret give udtryk for, at han ville have været bedre i kontakt med to-tre årtiers tidligere afsnit i vort folks historie. Men dermed er også antydnet hans tilknytning og begrænsning som højskolemand til en bestemt tidsperiode. Han ville aldrig kunne tilpasse sig 1960ernes og 70ernes højskole.

Som Hans Lund i hele sin manddomsgerning i og udenfor Rødding var omgivet af landbomiljøet, var han i centrum for den nationale kamp. »Grænsens sang« kendte Lund fra Askov, hvor den vel lød stærkere eller svagere, men aldrig forstummede. Da han drog til Rødding, mente han, at vejen var kort, kun et par mil syd for Askov. Men han erfarede hurtigt, at den unaturlige Kongeå-grænse havde voldt megen fortræd. Han så en stor opgave i at gøre folket sønden å fortrolig med dansk samfundssyn, men en ikke mindre opgave i at formidle mødet mellem nordens ås ungdom og sønderjydernes udholdende kamp for national frihed og selvstændighed. Sønderjyderne accepterede efterhånden Hans Lund som en af deres egne. Det kom klart til udtryk i de tillidserhverv, de betroede ham. Han blev formand for Sønderjysk Skoleforening, i ledelsen af Historisk Samfund for Sønderjylland og for Danske Samfund i Haderslev vesteramt. Til grund for disse betroede opgaver lå dels dagens gerning på Rødding Højskole, dels et dybtgående studium af Sønderjyllands historie. Under Hans Lunds ledelse blev Rødding Høj-

skole et kulturelt centrum i landsdelens folkelige liv. Det mærkedes ved de store efterårsmøder, ved nytårets ungdomsmøder og måske allertydeligst ved månedsmøderne, hvor Lund næsten altid var taler.

For historikeren Hans Lund var det nødvendigt at være fortrolig med Sønderjyllands historie. Og han har som skribent ydet meget værdifulde bidrag til denne historie. Han hørte til den folkelige historieskrivnings skole. Som de store engelske historieskrivere Macauly, Trevelyan og Arnold Toynbee, som danskeren A. D. Jørgensen havde han et folkeligt sigte med sit forfatterskab. Og han var for så vidt lykkelig, som hans manddomsgerning faldt i en tid, da den historiske sans og interesse var levende i de kredse, hvor han havde sin gerning. Lund vidste, at den, som i misforstået og hæsblæsende aktualitetsjag overser historiens tale, vel kan præstere journalistisk spændende reportage, men det bliver en oplysning uden dybde og uden virkelig vejledning. Den daglige avis kan vi ikke undvære; denne kan sikkert også bruges i skolens undervisning. Men bliver avis-foredraget selve grundlaget, bliver det en flimrende og overfladisk oplysning. Hans Lund var en nøgtern og kritisk historiker. Han kunne ikke dele det romantiske syn på Danmark, ligeså lidt som han frimodigt turde se en Guds styrelse i historiens gang. Han kaldte på respekt for »tingenes tale«, og han talte om »at stå ret overfor kendsgerninger«. Nogle af hans samtidige misforstod ham og gjorde sig ganske vrang forestillinger, noget i retning af et rationalistisk, materialistisk syn på folkets og menneskelivets forløb. Intet kunne være mere fejlagtigt. Han var aldrig i tvivl om de åndelige kræfters afgørende indflydelse i den enkeltes som i folkets liv. Når professor Johs. Brøndsted i den ny Danmarkshistorie omhyggeligt redegør for en række ydre forhold, for de håndgribelige tings store

betydning, men så afbryder sig selv og siger: »Imidlertid, de åndelige kræfter her i verden er de stærkeste«, så er sådanne ord ganske talt ud af Hans Lunds sind. Men enhver, som giver sig af med at skrive eller fortælle historie, skal vælge og vrage, han skal vurdere. Den tysk-jødiske tænker, professor Erich Fromm siger: »En historie, som tillægger alle facta lige stor betydning, er intet andet end en opremsning af begivenheder. Den undlader at få mening. — At skrive historie betyder at fortolke historie« (E. F. »Det guddommelige menneske«, s. 15).

Det typiske Hans Lund-foredrag var ofte bygget op over denne model: først hørte man en solid redegørelse af den historiske baggrund for den sag eller de menneskelige forhold, han nu havde valgt at tale om, dernæst blev emnet belyst med væsentlige og aktuelle statistiske oplysninger, til sidst droges konklusionen, fast og bestemt, understreget med energiske håndkantslag i pulten og understøttet af velvalgte citater fra hans omfattende læsning. Men foredraget havde altid en udpræget personlig karakter. Over Lunds foredrag hvilede aldrig sommerens lummervarme, snarere septemberhimlens kølige og høje luft. Det var i bedste forstand personlige foredrag, men blufærdighed forbød ham at krænge de intimeste følelser ud for andre.

Jeg kunne henvise mine tilhørere til mange eksempler, for mange af Lunds foredrag foreligger i trykt form, i Rødding Højskoles årsskrift, i Højskolebladet eller i bogen »Historiker i Højskolens Tjeneste«, der udkom omkr. Hans Lunds 70-årsdag. Men lad mig nøjes med to eksempler. Først den tale, han holdt på »Folkehjem« i Åbenrå den 10. februar 1960, på 40-årsdagen for afstemningen i Nordslesvig. Her møder vi den historiske oplysning, når den er allerbedst. I et foredrag som dette kendes det, at historien er en ene-

stående oplysnings kilde. Men skal historiefortællingen have ærinde til enhver given tids mennesker, skal den kunne fange ungdommen, så må den ligesom låne vinger af poesiers glød, for det er just et særkende ved sand poesi: den skaber nærvær. Den ophæver tiden, og problemerne bliver personlige. Emnet kan gribe lige stærkt, hvad enten det er oldtidens græske eller Shakespeares tragedier eller Kaj Munks dramaer. Nu ejede Hans Lunds foredrag vel ikke den poetiske gløds styrke, som f. eks. Thomas Bredsdorffs eller Povl Hansens foredrag havde, men hans foredrag blev båret frem af en bunden varme, som vidnede om, at også hans sind var ildnet i poesiers esse. Det andet eksempel, jeg vil nævne, er hans artikel »Frihedens Arv« fra 1933. Den falder nøje i tråd med den tale, Lund holdt ved det store folkelige landsmøde i Odense april 1934. Årsagen til dette møde var den nazistiske pest, som fra Tyskland havde bredt sig til flere europæiske lande, og som også mærkedes pinligt her i Danmark. Der foreligger en livlig brevveksling mellem højskoleforstander Anders Vedel og mig forud for dette møde, en brevveksling, hvorunder vi planlagde dette møde. Jeg ledede mødet, og talerne var danske, norske og svenske højskolemænd. På de nordiske sprog blev der taget fast og bestemt afstand fra hele den nazistiske livsform. Mødet vakte vældig opsigt. »Politiken« bragte foruden referat to ledende artikler, og »Fyns Tidende« havde en helsides referat af mødet. Den landsomfattende opmærksomhed, mødet vakte, skyldtes ikke mindst Hans Lunds klare tale, hvor han her som i den nævnte artikel påviste, at det var altid under frihedens kår, at det danske folk fandt sig selv og ydede det værdifulde, mens det under tvang og ensretning blev et sølle og kraftesløst folk.

Hans Lund stod i mange år i midtpunktet af den

nationale kamp. Det gjorde han mindre af lyst end af nødvendighed. Den lykkelige afspænding af det dansk-tyske forhold, vi har været vidne til i 1960'erne, ville han hilse med glæde. Han var ingen nationalist. Han ønskede oprigtigt et forstående forhold mellem nationerne, et forhold, der hvilede på gensidig respekt og en klar indrømmelse af mindretallets ret til både nord og syd for grænsen at leve i menneskelig og folkelig frihed. Han var fra fod til isse en dansk højskolemand. Så vidt jeg ved, søgte han aldrig sine emner fra de fjerne verdensdele, fra Amerika, Afrika eller Asien. Ej heller søgte han til Syd- eller Østeuropa. Og han nærede ikke, som sin medlærer på Askov C. P. O. Christiansen, den levende nordiske interesse. Han kunne nødtvunget søge til Tyskland, for man måtte kende sin modstander. Men søgte han uden for Danmark, så gik vejen for ham til England. To gange rejste vi sammen i dette land. Engelsk sind tiltalte ham. Engelske politikere havde hans levende interesse. Men også her mærker man hans sympati og begrænsning. Han har ganske vist talt og skrevet om konservative politikere og om Arbejderpartiets ledere som Ramsay MacDonald og Harold Wilson; men disse bidrag hæver sig ikke over det almindelige. Men helt anderledes med de liberale helte, Gladstone, Asquith og Winston Churchill (for også Churchill var jo i en lang årrække liberal). Her er Hans Lunds hjerte med i spillet. Han var liberalismens talsmand med liv og sjæl.

Men liberalismen har jo ikke særlig gode kår nu om dage. Og så vil måske nogle af mine tilhørere tænke: Danmark i 1970'erne domineres af et moderne industri- og service-samfund; den tid, da landbruget var det førende erhverv og bondebefolkningen den dominerende politiske og folkelige magt, er uigenkaldeligt forbi. I dette halv-socialistiske samfund hvor den enkeltes frie

dispositioner begrænses mere og mere, hvor man gennem en hård skatteudskrivning tilstræber en nogenlunde ensstilling af borgerne, hvor man gennem såkaldte fredningsbestemmelser bryder sig fejl om den enkeltes ejendomsret, hvor man i oplysningens og kulturens navn pålægger børn og unge en stadig længere undervisningspligt, skønt erfaringen viser, at tvang er unødvendig, i et sådant samfund er liberalismen uhjælpelig passé. Men må vi så ikke deraf drage den lære, at Hans Lunds verden den er også uhjælpelig passé. Altså, færdig med ham! Men at tænke sådan ville være kortsynet. Og at tænke sådan i forbindelse med højskolen ville være utilgivelig overfladisk. I den historiske højskoles lange kæde kan intet led undværes. Ledene hører sammen og danner den ubrudte kæde. Eller sagt med et bedre billede. Man kan undertiden se et gammelt grantræ, hvis underste grene er blevet gullige eller endog visne. Men engang var disse grene grønne og livskraftige, og de betingede de friske grene, som i dag danner træets frodige og friske krone. Det er ingen skam for et menneske og tjener ikke til hans forklejning, om hans sind og evner ikke passer til enhver tid. Men det er til mandens ære, om han i sin egen tid fyldte sin plads og ydede sit ærlige bidrag til, at livet kunne føres videre til gavn for vort folk. Det gjorde Hans Lund som højskolens gode tjener.

II

I 1921 startede de fire Askov-lærere Arnfred, Rosenkjær, C. P. O. Christiansen og Hans Lund tidsskriftet »Dansk Udsyn«, som endnu 50 år efter er i bedste velgående, en ret usædvanlig lang levetid for et tidsskrift. I »Dansk Udsyn«s 1. hæfte er hovedartiklen skrevet af Jens Rosenkjær; dens emne: »Hvor Øst og Vest mødes« er typisk for forfatteren; men den indvarsler også et

nyt afsnit i højskolens historie. De to samtidige, den yngre Hans Lund, den ældre Jens Rosenkjær, var meget forskellige personligheder, den første danske folkekulturs skolede og dannede repræsentant, den anden udsynets mand, den første, der som Odin sidder ved Mimers brønd, ved mindernes væld, og dér henter visdom til at forstå livet, den anden, der som Heimdal ser de tusinde mile ud i verden og med sit utroligt følsomme sind hører, hvad der bryder og gærer i verden.

De to havde en højest forskellig oprindelse. Om Hans Lund har vi hørt. Jens Rosenkjær er en fynsk københavner, født i et sydvest fynsk småkårs hjem, faderen var væver, men rejste som 33-årig til København for at læse til lærer. Lærernes kår var dengang trange. Og for den sent uddannede kommunelærer, der efterhånden skulle klare udkommet til kone og 9 børn, var kårene særdeles trange. For at klare udgifterne påtog lærer Rosenkjær sig det ekstra job at være vicevært i det store ejendomskompleks, hvor der boede 70—80 familier. Jens Rosenkjær har dybe og uforglemmelige indtryk af småkårsfolks kamp for tilværelsen, indtryk også af arbejdsløshed, fattigdom og nød. Det er vigtigt at vide dette for at forstå Rosenkjærs livsindstilling; den bød ham altid at være på de fortryktes, de udsattes side. Gennem sin far blev han ledet ind i folkeoplysningen, som pur ung delte han bøger ud fra foreningen »Folkeoplysningens fremme«, den forening, han mange år senere blev formand for. Han blev draget ind i arbejderoplysningen og tabte sit hjerte til vidbegærlige unge arbejdere. Da han i 1908 havde taget sin magistergrad, stod han overfor valget: skulle hans livsgerning udfolde sig i den praktiske videnskabs tjeneste, eller skulle det være folkeoplysningen. Hal Koch siger i festskriftet til Rosenkjær: vi har i dette land drevet det vidt med ungdommens faglige dygtiggørelse,

og det skyldes ikke mindst, at man i landbrug og industri som i hele erhvervslivet har forstået at udnytte den praktiske videnskab. Men, siger Hal Koch, vi ved faktisk ikke ret meget om den voksne unge kvindes og mands egentlige menneskelige opdragelse. »Kun højskolefolk og enkelte andre særlinge beskæftiger sig med den slags i stedet for at spørge om den øgede produktion og den større effektivitet«. Efter nogen vaklen mellem de to muligheder valgte Rosenkjær lykkeligvis den sidste mulighed. Men skulle han være folkeoplysningsmand, så måtte han opleve, hvordan man bar sig ad dermed, ikke som en fritids- og aftensyssel, men hvor man samlede hele energien om menneskelig og medmenneskelig oplysning uden at skele til eksamen og nytteberegning. Nyttår 1911 finder vi Rosenkjær som ny lærer på Askov. Askov Højskole er den eneste danske højskole, hvor naturkundskab har haft en væsentlig plads i undervisningen. Poul la Cour og Jac. Appel havde ved deres viden og geniale pædagogiske dygtighed givet fysikken en fremskudt, ja næsten dominerende plads på Askov, og i nær forbindelse dermed regning og matematik. Da la Cour døde, og Appel blev minister, blev disse fagområder på ærefuld måde røgtet af Arnfred. Men biologien, den levende natur, var i en årrække blevet forsømt til dels fordi skolens ledelse forstod, at her var et ømtåleligt område. Men i en tid, da udviklingslæren, herunder menneskets nedstamning, optog mange sind, stod det Jac. Appel klart, at dette vigtige livsområde måtte drages frem i lyset på Askov. Men det måtte gøres af en mand, som havde førstehånds viden, men som også ejede den varsomme skønsomhed, der var fornøden, hvis der ikke skulle øves stor fortræd. Rosenkjær var manden. For snart 60 år siden oplevede jeg Rosenkjær som lærer. Og for en gangs skyld tør jeg sige, at det var en lærer af Guds

nåde. Fra det øjeblik han stod på talerstolen og begyndte med sin sædvanlige undskyldning for, at han desværre ikke var så godt forberedt (den eneste cliché Rosenkjær har brugt), holdt han den store elevflok i sin hule hånd. De fleste af os var nok ret forudsætningsløse m. h. t. viden, og hvor meget vi tilegnede os af virkelig viden var også et spørgsmål, men under Rosenkjærs ledelse modtog vi varige og uforglemmelige indtryk af livets storhed og rigdom, allermost sænkede sig i vort sind en dyb undren, som vi kun fandt et tilsvarende udtryk for i Brorsons salme »Op! al den ting, som Gud har gjort«.

Sammen med Arnfred varetog Rosenkjær regneundervisningen. Hos Arnfred gjaldt ingen svinkeærinder. Det var hans rene væsen. Her skulle vi lære at tænke. Jeg var på Arnfreds hold. Og det skal jeg ingenlunde fortryde. Ikke mindst ved hans undervisning kunne jeg senere klare læreruddannelsen på den halve af den normale tid. Men jeg forstod på mine kammerater, at Rosenkjærs regnetimer var sjovere. Når han om morgenen kom hjem med nattoget fra København, havde han altid oplevet noget spændende, og dette spændende delte han med sine elever i regnetimen, først 10 minutter før timens udløb huskede han på, at det var jo egentlig regning, der stod på programmet. Men når vi i frikvarteret mødtes, så lød det fra Rosenkjærs elever: I skulle bare vide, hvad Rosenkjær har fortalt os. Og vi andre kunne da nok være lidt misunderlige.

Men på en anden og for højskolebevægelsen vigtig måde åbnede Rosenkjær nye veje. Jeg nævnte før hans store tidsskriftartikel »Hvor Øst og Vest mødes«. Den indledes med ordene: *Verden er blevet mindre*. Kort efter tilføjes der: *Men den enkeltes verden er blevet større*. Disse to sætninger, skrevet for 50 år siden, ud-

trykker klart, hvad der skulle blive vor situation og stadig er det. I det højskoleslægtled, der ligger forud for vort århundredes store krige, havde man nok undervist i Verdenshistorie, men det var i virkeligheden kun Europa-historie, måske med en meget kort afstikker til Nordamerika. Det var Europa-historie, endda med ringe oplysning om Østeuropa. Rosenkjær var blandt de første i vort land, som forstod, at den første verdenskrig satte skel: nu brødes portene op til en stor verden uden for Europa, at det gamle Vesteuropas dominerende magt gik på hæld. En ny og dog ældgammel verden meldte sig med styrke. Som seismografen melder om de fjerneste jordrystelser, sådan har man sagt, har Rosenkjær med sit seismografisk følsomme sind mærket, hvor det bryder og gærer i fjerne lande. Verden er blevet mindre. Men den enkeltes verden er blevet større. I den nævnte artikel behandler han forholdet mellem England og Indien, den gamle og den ny verden. Men med eftertryk på den sidste. Han er den første, som på dansk giver en udførlig skildring af Indiens store, mærkelige fører, Mahatma Gandhi, denne mand, som udvirkede, at 3—400 millioner indere vandt national frihed og selvstændighed, og som nåede sit mål på en ny og menneskelig måde — uden at ty til de midler, et fordærvet Europa altid tyede til, en mand, som alene ved sin moralske styrke vandt sejr, uden nogen sinde at ty til revolver og bombe. Rosenkjær slutter den nævnte artikel med ordene. »De dage, da Europa var herskende, kan nærme sig deres ende. Europas opgave vil da blive den tjenende og ydende — det vil give Europas folk en ny retsstilling over for Østens folk«. Det er bemærkelsesværdige ord, sagt for 50 år siden, men som vi nu begynder at forstå. I slutningen af 1930erne og begyndelsen af 40erne gjorde Central-europa et sidste krampagtigt og bestialsk tilløb til at

beherske verden. I menneskelighedens navn kan man kun glæde sig over, at Centraleuropa led nederlag. I mellemkrigstiden henleder Rosenkjær gang på gang vor opmærksomhed på Asiens folkehav. Han besøger Indien, og han lader os forstå, at Kina trods århundreders ydmygelse, sidst under Japans militaristiske despoti, der ikke gav nazismen noget efter i henseende til umenneskelighed, at dette årtusindgamle Kina med dets 7—800 mill. mennesker ville få afgørende ord at sige i fremtiden. Det forstår vi nu, da vi ser det almægtige USA omsider besinde sig og gå til forhandling på lige fod med Kina.

Rosenkjær har mange jern i ilden. Det har han altid haft. Selv om han valgte folkeoplysningen, kunne han ikke helt sige den praktiske videnskab farvel. I Askovtiden havde han stadig tilknytning til Teknologisk Institut. Og selv om han nu vil sige, at de 14 år i Askov var udelt lykkelige, så førte hans rastløse sind ham alligevel bort fra Askov. I en krisetid for Roskilde Højskole blev han i 3 år (1925—28) denne skoles forstander. Kun tre år. Det var en station på vejen til *det* København, han higede mod. Man finder ellers ingen anledning til at tale om Rosenkjær som grundvigianer. Men han har det tilfælles med Grundtvig, at skønt begge landsbybørn så higede de begge mod København. I 7 år (1928—35) var Rosenkjær forstander for Borups Højskole. I 1935 blev han chef for foredragsafdelingen ved Danmarks Radio, han var jo en af radioens pionerer i vort land, manden, der fra radiofoniens tidligste tid forstod, hvilke uhyre muligheder til godt og ondt dette massemedium bød. Mens radioen i de første år hovedsagelig bragte musik og let underholdning, så Rosenkjær, at den kunne blive et vældigt middel i folkeoplysningens tjeneste. Det var i sin orden, at netop han blev radioens første foredragschef, og under hans le-

delse fik det lødige folkelige foredrag en hædret plads i Danmarks Radio; men siden Rosenkjær p. gr. af 70-års grænsen måtte forlade radioen, har foredraget været vigende til fordel for stadig mere let underholdning.

Den vidtfavnende Jens Rosenkjær har haft mange andre gøremål. Han har været censor ved lærereksamen, direktør for foreningen »Norden« og flittig medarbejder ved »Kristeligt Dagblad«, hvad han nær de 90 år stadig er. Alle disse gøremål skal kun nævnes. Her er det alene højskolemanden og mennesket Jens Rosenkjær, det gælder. For efter han for alvor havde mødt højskolen i Askov, så blev han under alle omskiftelser højskolemanden. Livet har under alle omskiftelser for ham været en valplads. Hvor der blev stridt mellem lys og mørke, dér var Jens Rosenkjær. Hvor menneskelivet var truet, hvad enten det var af en hjerteløs kapitalisme eller en énøjet klasseegoisme eller brovtende og kynisk militarisme — altid var Rosenkjær på de truedes og nødstedtes side. Han brugte sit utrolige, undertiden raffinerede snilde mod overmagten; han kunne dirre af harme, når farisæisk dumstolthed bredte sig og satte sig til rette. Han havde mange våben i sit rustkammer, og han brugte dem, — kun spottens klinge lod han hænge ubrugt. Men stærkest virkede han, når han mødte os med sin rige og varme menneskelighed, om det så var i samtalen eller på talerstolen. Ja, få har som han kastet lys og ære over folkets talerstol. Han har været lykkelig fri for al dogmatisme. Han var aldrig ude efter at slå bestemte læresætninger fast. Han har, så vidt jeg ved, aldrig ofret nævneværdig tid på at studere højskolens fader, men af Grundtvig har han nemmet den grundsandhed, at vi skal aldrig søge at vinde ungdommen for os selv og vore særegne meninger, men vinde den for

livet, det ædle virksomme menneskeliv. Der har været andre fremstående højskolemænd, også i vort slægtled, som mindre ånder har søgt at efterligne. At efterligne Rosenkjær ville være en håbløs opgave. Ingen har ej heller prøvet det. Der findes kun én Jens Rosenkjær. Der er talere, som søger at herske over tilhørerne. Utallige mennesker har hørt Rosenkjær, men aldrig følte vi, at *han* ville herske over os. Har I bemærket, at han i sine foredrag så ofte bruger den spørgende form? Han gør det, fordi han nærer afsky for alle fastslåede dogmer. Han ved, at livet spotter alle færdige meninger. Hos ham sprudler det med liv. Det slog ham i møde, hvor han end færdedes. Hans medlærere i Askov sagde drillende: blot Rosenkjær rejser i toget fra Lunderskov til Vejen, en halv snes kilometer, har han stof til et stort foredrag.

Nu ville det bekomme Rosenkjær særdeles ilde, om vi lod ham stige til vejrs i en rosensky. Og derfor skal også et minus nævnes ved denne højskolemand. Utallige mødeledere har glædet sig over et ja fra ham, for så vidste disse mødeledere, at en vigtig betingelse for et godt møde på forhånd var til stede. Men næsten ligeså utallige mødeledere har oplevet den bitre skuffelse dagen før eller på selve mødedagen at få et telegrafisk afbud fra Rosenkjær. For ligeså rask som Rosenkjær sagde ja til en indbydelse, ligeså skrupuløst sendte han afbud. Jeg har på nært hold oplevet sådanne historier, som simpelt hen var horrible. Men de kan ikke fortælles her. Et par godmodige kan dog fortælles. Til et af de sidste efterårsmøder, jeg ledede her, havde Bodil Koch lovet at tale. Hun måtte imidlertid på grund af dødsfald i den nærmeste familie sende afbud. Den ondsksfulde tanke slog mig da, at Rosenkjær burde erstattet hende. Han havde så ofte selv behøvet erstatning. Han forstod straks humoren i situationen og kom.

Han kunne godt selv drive lidt spas med sin manglende ordholdenhed. Sidste gang han talte her, indledede han sit foredrag med at sige: da jeg sad i toget fra Holbæk til Hørve, hørte jeg en samtale mellem to koner bag ved mig. Den ene sagde: Ja, vi skulle jo høre Rosenkjær i dag, men han har såmænd nok sendt afbud. Rosenkjær har nu aldrig svigtet her i Vallekilde. De to mænd, jeg hidtil har talt om, har ofte talt ved vore efterårsmøder fra dette sted. Hans Lund 16 gange (det samme antal gange har Arnfred gjort det). Rosenkjær næsten lige så ofte. De har i høj grad bidraget til at give vore efterårsmøder indhold. Også af den grund vil mange her være dem taknemmelige.

III

Vi ved alle, at højskolen i de sidste år har undergået en radikal ændring — til tilfredshed for nogle, til bekymring for andre. Nu kan det personlige forhold mellem det ældre og yngre slægtled være det bedste, som tilfældet lykkeligvis er her i Vallekilde. Men tænker vi på højskolen udover landet, må det erkendes, at med hensyn til skolens ledelsesform, dens undervisnings- og samlivsform, er der sket en voldsom ændring. Det ville have været lykkeligt for højskolens stilling i vort folk, om denne ændring var blevet formidlet, så den ikke fik bruddets karakter, så den havde formet sig som en harmonisk udvikling, som højskolens venner kunne forstå og med glæde acceptere. Vi har ikke magtet denne formidling. Hans Lund, C. P. O. Christiansen, Uffe Grosen og vore jævnaldrende har ikke formået det. Vor livsgerning i højskolen er slut. Vort løb er kørt. Og vore afløserer befinder sig ret uforberedt i en kaotisk tilstand. Det er min overbevisning, at Johs. Novrup kunne have bidraget stort til en lykkelig formidling fra gammelt til nyt. Nu blev han i sin manddoms fulde

kraft revet bort af en håbløs sygdom. Det var tragisk for højskolebevægelsen. I mit slægtled var vi mange, som med stor tillid og forventning så hen til Novrup, og i den yngre slægt ville man med åbent sind have kunnet lære af hans dybe indsigt i ungdomsopdragelsen, også i henseende til, hvad der kræves af ungdomsopdragelsen i nutiden.

Johs. Novrup var som Hans Lund af vestjysk bondeslægt; hans far var dog lærer, og alle hans fem søskende blev lærere, Novrup selv var magister i litteraturhistorie. Den unge magister blev i 3 år lærer på Den internationale Højskole i Helsingør, derefter i 11 år på Askov Højskole. Da vi 1942 fik de store reformlove vedrørende højskoler, efterskoler og aftenskoler, blev Novrup statskonsulent og fik her et stort og såre vigtigt embede, som han bestred med megen dygtighed. De fleste ville mene, at hermed havde han nået en ærefuld topstilling, som han selvfølgelig ville forblive i til pensionsalderen. Men Novrup var først og sidst læreren. Han længtes tilbage til det frie samliv med ungdom på højskolen. Så sagde han farvel til en sikker og ærefuld stilling i centraladministrationen, og som de første højskolemænd rejste han sin egen højskole i Nordsjælland nær Birkerød. De ydre forhold var nok så trange og ubekvemme. Elevskaren blev aldrig stor, i mange år 25-35. Efter en halv snes års forløb var det økonomisk muligt at modernisere og udvide skolen, så den kunne rumme ca. 60 elever. Men da var Novrup en dødsmerket mand, midt i manddomsalderen. Den dag, den nye skolebygning skulle indvies, havde han kun kræfter til at sige nogle få sætninger.

Hvad betød nu Johs. Novrup i den sammenhæng, som dette foredrag skulle være udtryk for? Lad mig først nævne hans kærlighed til højskolen og til samlivet med ungdom. Han siger: »Hvad der lå mig på hjerte,

måtte jeg have med i mit arbejde. Inderst inde tror jeg, at højskolen for mig betyder de enkelte lykkelige øjeblikke — hvor elevernes eget virkelige liv — mødes med lærerens virkelige liv, sådan at de begge to nybestemmes af det og nyformer hinanden. Jeg er derfor tilbøjelig til at sige, at der er højskole dér, hvor man mærker denne gensidige frie hengivelse til hinanden«. I højskolen så Novrup de rigeste muligheder for denne gensidige frie hengivelse; derfor måtte han være højskolemand. Han blev det på et tidspunkt, da arbejdsløse unge mænd meldte sig i stort tal på vore højskoler. Vi højskolemænd kom på en nok så hård prøve, der godt kan minde lidt om den situation, nutidens højskolemænd står i. Vi mødte disse højskolefremmede unge ret uforberedte, og vi var utvivlsomt ikke dygtige nok. Men der var undtagelser. Novrup var en af dem. Han siger: »De var arbejdsløse, primitive og direkte, men ofte velbegavede unge mænd. Deres tanker slog ind over læreren på en både brutal og charmerende måde«. Ja, sådan lød det i 1930. Det afgørende er, at Novrup kunne tiltale disse højskolefremmede og hjælpe dem til en virkelig højskoleoplevelse. Og som det første højskoleophold står i et særligt lys for eleven, sådan også for højskolelæreren. Selv om Novrup kom til at yde en større indsats i Askov og selv modtog mere, siger han, at mødet med de første lever i Helsingør havde en mere dugfrisk karakter, især på grund af deres ubeskrevethed. Askov var en større skude, den var tungere lastet, så tungt lastet, at dens største del lå under vandkorpen. Fortiden syntes ofte stærkere end nutiden. De fleste vil tænke, at Den internationale og Askov var uhyre forskellige. Det var de også. Men Novrup fandt, at i dybet havde de noget afgørende til fælles, til dels på grund af de to forstanderes frisind og forståelse for anderledes tænkende, men især fordi Novrup så det

dybt fællesmenneskelige bag facade og meninger. Det var altid mennesket, han søgte, mennesket bag alle sociale, nationale og konfessionelle grænser.

Som statskonsulent kom han pr. embede i forbindelse med utallige nationale og internationale organisationer. Men det varede aldrig længe, før man glemte statskonsulenten. Fra mennesket Johs. Novrup udstrålede ikke alene klogskab og vidsyn, men et varmende lys, som gjorde ham til et midtpunkt omkring et forhandlingsbord. Da han ombyttede et fornemt embede med en beskeden stilling som leder af en lille højskole, blev hans kontakter udadtil ikke færre, tværtimod. Novrup fik kontakt med mennesker fra snart sagt alle egne af verden. Han søgte dem, de søgte ham. Han nåede endnu længere ud end Rosenkjær. Også Novrup forstod, at for slægten efter 1945 er verden blevet lille, men for det enkelte menneske er verden blevet større. Det, det kan knibe med, er forståelse. Vore forfædres horisont var meget begrænset, den gik ikke ret langt hinsides sognekullet, men indenfor denne begrænsede verden var deres forståelse dyb og indgroet. I bilens og flyvemaskinens tidsalder farer pensionister som unge piger og drenge til fjerne lande. Deres horisont er kolossalt udvidet, men deres forståelse er ofte overfladisk og ringe. På Tenerife traf jeg danske turister, hvis største udbytte af rejsen var en heftig længsel efter den hjemlige bolig med centralvarme, med dansk smørrebrød, med frikadeller og kartofler og masser af brun sovs. De havde overhovedet ingen forståelse af det fremmede. Og hvad er så horisontudvidelse værd! Hvadenten Novrup talte eller skrev, mærkede man, at han søgte *forståelse*, og derfor blev hans verden så rig og blev det for mange, som virkelig mødte ham. Det var altid mennesket, han søgte. Mennesket var og blev for ham, den store gåde, som han aldrig kunne slippe, hvadenten det var den en-

kelte elev eller en afrikansk negerhøvding, en vestjysk landsbylærer eller lægmissionæren Albert Schweitzer derude i Afrikas urskove.

Johs. Novrup var læreren, højskolelæreren. Skønt han mestrede det fornemme folkelige foredrag, var han aldrig den flammende taler, ikke begejstringens henførende og forførende talerør. Han var den stille eftertænksomheds mand. Derfor faldt det ham naturligt at stige ned fra talerstolen, sætte sig blandt sine elever og lede en samtale, som blev en vekselvirkning, så lærer som elev blev både giver og modtager. Sin erfaring udtrykker han sådan: »En elev har læst et digt, så alle forstod, at her havde også kammeraten selv talt. Så gennemtrængte stilhed klassen. Eller det var læreren, der havde sagt et ord, der skabte stilhed. *Stilhed er samtalens bedste grobund*«. Men vi lærere har jo ikke bare oplevet sådanne gyldne stunder. Vi har også oplevet nederlag. I Novrups mund lyder det sådan: »Vi vil som lærere opleve flere nederlag end sejre. Men hvorfor skulle også det at være lærer være lettere end det at være menneske? Kun i et spil mellem fuldkommenhed og ufuldkommenhed har vi jo livet«.

Jeg tror, man bedst kan karakterisere Novrup ved at sige, at fra hans personlighed udstrålede et brændende og varmende lys, som tiltrak de forskelligste mennesker, vel fordi der er et »indre lys« i alle mennesker, men hos ham havde det en særlig varme og udstråling. Så vidt jeg ved, holdt Novrup aldrig nogen prædiken eller et kristeligt foredrag. Men han var dybt fængslet af Jesus fra Nazareth. Det sidste kapitel i hans sidste bog har overskriften »Se Mennesket«. Og her lyder det »Hvorfor ikke se det i lyset fra manden fra Nazareth? Han var et menneske. Dette ene, ham angående, kan vi være bombesikre på, han var et menneske. — Om han også var en Gud, skal der ikke her siges noget om. —

Han lod ikke folk lære de nye sandheder udenad, så de fik ti nye bud at ramme hinanden med. — Og lovbogens paragraffer kastede han tilbage mod *dem*, der kom stikkende med dem og forlangte, at han skulle holde sig til sin børnelærdom. Men han kunne se mennesker«.

Novrup var ingen drømmer eller fantast. Han kendte som vi mennesket i dets fornedrelse og skam, som Steincke sagde: mennesket i dets fundamentale lurvet-hed. Men i lyset af mesteren fra Nazareth vidste han, hvad meningen med et menneske var og kunne blive. Han og jeg stod i 1936 sammen i Åbo domkirke i Finland. Vi læste indskriften over indgangsdøren. Den lød: »Du, som træder ind her, husk, hvad det er at være menneske!« Det har Novrup husket og følt sig forpligtet af i hele sin gerning.

Det har forhåbentlig fremgået klart af, hvad jeg har sagt, at Novrup var ikke de store ords og gebærders mand. Godt det samme. Kraftkarle, der spænder musklerne og skråler kæberne af led, har vi haft nok af — også i vor generation. Vi kan undvære dem i fremtiden. Men mennesker med modig og virksom mildhed — dem får verden hårdt brug for.

Uffe Grosen

„Hvis dette billede ikke foruroliger jer . . .”

»Kom nærmere kvinde, og hør hvad jeg har at sige. Vend for en gangs skyld din opmærksomhed mod nyttige ting, og overvej de fordele, naturen gav dig og samfundet stjal bort fra dig. Kom og forstå hvorledes du blev født som mandens lige og blev gjort til hans slave. Hvorledes du vænnede dig til at holde af omstændighederne, og tro, at det var naturligt. Og endelig, hvorledes den lange tilvæning til slavetilværelsen nedværdigede dig så dybt, at du foretrak dens ødelæggende men bekvemme moralske fordærv fremfor de vanskeligere dyder, frihed og ære. Hvis dette billede jeg vil male, ikke foruroliger jer, hvis I kan betragte det uden sindsoprør, gå så tilbage til jeres tomme tidsfordriv; der findes ingen lægemidler, fordærvet er blevet en vane«.

Choderlos de Laclos,

»On the Education of women«. 1782

Dagens bog om samme emne er professor ved Cambridge, Germaine Greer's »Den kvindelige eunuk«, der netop er kommet i dansk oversættelse og hvorfra ovennævnte citat er hentet. Et væld af sådanne ældre som nye citater i bogen vidner ikke blot om forfatterindens belæsthed, men sætter hendes egne ord i relief. At man i 1783 manede til oprør og med næsten de samme ord kunne gøre det i dag, minder om, at kønsrolleproblematikken er et gammelt, mangedelt

og sejlivet uhyre, som der skal helt specielle evner til at hugge sig igennem.

Germaine Greer forekommer mig i usædvanlig grad at have disse evner. Hendes fornemme indsats med denne bog ligger for mig at se netop i hendes evne til at erkende kønsrolleproblematikken i dens mangfoldighed og i hende forsøg på, med et stædigt klarsyn gennem bogens utal af vinkler, at finde frem til delene af den kode, der skulle gøre det muligt at komme det velkendte uhyre til livs. — Men det er måske især den biden sig fast i, at det vi iagttager og forventer omkring den kvindelige adfærd kunne være anderledes, der er bogens provokation. Hvorfor skal kvinden blive ved med at leve op til dette billede, visionen af hendes kvindelighed, hvis den ikke er naturbestemt? GG vover et opgør med »det evigt kvindelige« i den kulturbestemte form, der viser kvinden som den underdanigt modtagende, der har sin modsætning i den aktivt styrende mand. Hun gør det ved simpelthen at hævde, at kvinden ikke, som den gængse opfattelse dikterer, har de fysiske forudsætninger for at være den passive, modtagende part i kønslig henseende. Hermed bortfalder følgelig også den væsentligste forudsætning for den psykiske holdning af underdanighed. Denne er altså langt fra naturnødvendig for kvinden, men snarere fostret i mænds tanker, forestillinger og psykologiske analyser. Kvindelige psykologer har gjort spæde forsøg på at få disse forestillinger revideret, men er endnu ikke blevet hørt af mange.

Som yderligere forudsætning for den vedholdte polarisering, må også nævnes den nu nærmest historisk betingede favorisering af det stærke køn. Et levn fra en tid, hvor den menneskelige »råkraft« gjorde maskiners arbejde, og hvor der var grund til at kvinde og mand havde hver sit arbejdsområde. Når en opdeling

ikke er funktionsbestemt mere, begynder blot det meningsløse at falde i øjnene, og giver stærkest udslag blandt dem, der har sværest ved at tilpasse sig deres tildelte kønsrolle — og her er kvinden den mest udsatte. GGs påstand er, at manden også passer dårligt til sin sociale kønsrolle i dagens samfund, men at han har større frihed til »som det herskende køn« at falde lidt udenfor normen, uden at det normalt får så afgørende følger, som for kvinde-kønnet. Derfor føler han ikke grebet så stramt, som kvinden gør.

GG indleder bogen med at beskrive det, hun vil gøre op med, det konventionelle kvindeideal, med dets mange fordomme om, hvad der er kvindens »natur«, og prøver derpå i bogens fire hovedafsnit at se på dette ideals omkostninger.

Prægningen til mand, kvinde sker allerede i den tidlige barndom, når barnet i sin store positive forventning til verden gerne vil leve op til det, forældre og samfund forventer af det; men pigens prægning i retning af det konventionelle kvindeideal sker først endelig i pubertetstiden. Det er almindeligt blandt psykologer at opfatte pigens før pubertetslige sex-adfærd som værende af maskulin karakter, men at den derefter skifter til kvindelig. At det ikke er pigens egen sex-adfærd, der skifter, men et ydre adfærdsmønster, der bliver hende påduttet, vidner forskellige iagttagelser af pigen i pubertetsalderen om: Det har været et almindeligt argument, at puberteten forværrer individets problemer med at tilpasse sig til den naturlige kønsrolle, men Karen Horney fandt, at det var selve kønsrollen, der i sig selv fremkaldte denne problematik. Psykologiske iagttagere er også enige om, at mens pigen i barndommen rent intellektuelt ligger på linie og somme tider over drengens niveau, mindskes hendes intellektuelle evner betydeligt under og efter puberteten. Fortolkning-

gerne er mange. GG mener at det skyldes afledning af hendes seksualitet i passive baner og psykisk underminering af hendes personlighed, der forbruger hendes energi i negative relationer, så hun ikke har kraft til at følge sin tidligere bane. Som et ekstra kuriosum nævnes alle de ting piger (kvinder) normalt ikke ved eller får at vide om deres egen krop, fordi lægevidenskaben: gynækologer, psykologer og andre har holdt piger i uvidenhed om deres egne kønsorganer (mens oplysningsbøger ikke forholder manden nogen viden om sine), og det i en sådan grad, at hun efterhånden har lært at væmmes ved sine egne kønsbestemte funktioner.

GG siger: »Energi er en kraft, som får ethvert menneske til at fungere. Den formindskes ikke ved at blive brugt, men styrkes derimod, for den er en psykisk egenskab, men den kan få perverse manifestationer, når den hæmmes og bremses. — Kvinden har gennem sin opvækst erhvervet sig masser af destruktiv energi, en (oprindelig) kreativitet, der er blevet rettet indad i en konstant tilstand af frustration«. — Og her definerer GG indholdet af bogens titel: »Det er lige netop det søgende element i sin seksualitet, som kvinden lærer at fortrænge. Hun lærer ikke blot at fortrænge sine seksuelle kontakter, men (ubevidst) i alle sine kontakter, fra barndommen og fremefter, så når hun begynder at opdage sin seksualitet, forhindrer mønsterets inerti fremkomsten af en ny slags begær og nysgerrighed«. Det er denne tilstand, der refereres til med begrebet »Den kvindelige eunuk«. — »Den mandlige energi bliver også begrænset og deformeret, men på en anden måde, nemlig til aggressivitet og konkurrencementalitet«. Kvindens skæbne er at blive deformeret og svækket af energiens destruktive virkning på jeg'et, fordi hun er frataget den ydre virkeligheds virkefelt og kontakt«.

En grotesk lilleputskitse om den elendige, kvindelige,

destruktivitet er tegnet i Radisernes Trine-skikkelse: »Trines konstante plagende uro, hendes uimodtagelighed overfor alle andre lidelser end hendes egne, hendes utrættelige træden i Søren Bruns mindreværdskomplekser, hendes selvretfærdighed, hendes jalousi på Thomas' sutteklud, hendes ekstreme mangel på forståelse for Schrøders musik i forbindelse med hendes groteske forsøg på at forføre ham, hendes rakken ned, hendes pernittengrynethed, den djævelske intensitet i hendes husholdning, hendes mangel på evne til at smile, undtagen ironisk, hendes indflydelse på Søren Bruns uheldige Base-ballhold, det er der altsammen, og enhver kvinde, som ikke bare svagt kan genkende sit eget spejlbillede i det ulykkelige ansigt, har ikke endnu forstået situationens alvor«. Denne »psykologiske svindel« omkring kønsopfattelsen er i stand til at forpeste den intuitive opfattelse af og modningsprocessen omkring de ægte menneskelige forbindelsers vækstvilkår.

Den kvindelige kastraktion gør hende ude af stand til at elske sit eget underlegne køn, da hun ikke engang er i stand til at elske sig selv. (Bedst ses det i de evige make-up-maskeringer og forklædninger). Og kærligheden mellem de to køn, der er dækket af et tykt romantisk røgslør, puster GG til side og piller alle de ting i forelskelsen og det ægteskabelige samvær fra, som hun ville give andre gloser. Hun siger med støtte hos de gamle platonikere: Kærlighed er ikke mulig mellem en lavere- og en højerestillet person, eftersom den lavere-stillede ikke kan befri sin kærlighed fra egoistiske interesser — ønsket om social status eller sikkerhed. Derfor siger GG, er den selvopofrelse, der er ledemotivet i de fleste ægteskabelige spil, en absurditet, for hun må arbejde for at gøre sig selv uundværlig, det er hendes vilkår. Den opofrende husmor kan ofte binde sin mand til sig med stålvejrer (»nu har jeg ofret mit liv for

dig«), der langsomt kan kvæle dem begge to. I andre sammenhænge er replikker som »jeg fik fat i ham« eller »jeg mistede ham« erobningsvendinger i vor forbrugerkultur og er en egoistisk terminologi langt fra kærlighed. Også den romantisk-lidenskabelige besættelse kan meget vel lede kærligheden på afveje og få kvinden til at foretage noget selvdestruktivt og irrationelt, der dækker for det egentlige, at kærligheden også er en »erkendelseshandling den eneste måde at fatte den inderste kerne af personligheden«.

Den almene holdning til kønsrollerne, giver GG udtryk for, må ændres, så kønnene i deres kærlighedsforhold står som ligeværdige mennesker. Hun citerer her psykologen A. H. Maslow, som siger, at civilisationen skal reddes af det selvrealiserede, det sunde menneske: »En anden karakteristisk ting ved sunde folks kærlighed er«, fortsætter han, »at de ikke har lavet nogen virkelig skarp adskillelse mellem de to køns roller og personligheder. Det vil sige, de ikke tager det for givet at kvinden er passiv og manden er aktiv, hvad enten det drejer sig om sex eller kærlighed eller noget som helst andet. Disse folk er så sikre på deres mandlighed og kvindelighed, at de ikke har noget imod at påtage sig visse aspekter ved den modsatte kønsrolle«. Kærligheden er da langt fra at være en »fantasiforestilling om at tilintetgøre sit eget jeg en andens indentitet via seksuelt overherredømme, det er derimod en tilstand af gensidig åndelig forståelse«.

Men — kunne man spørge — har kvinden i sin undertrykkelse fået ødelagt sine instinkter i en sådan grad, at hun ikke kan hjælpe sig selv ud af sin samfundsbestemte rolle. Nej, siger GG. Hun har netop gennem sin undertrykkelse kunnet bevare nogle af de menneskelige ressourcer, som manden i sin rolle har måttet kaste over bord. Som udtryk herfor er kvinden blevet berømmet

for at kunne gennemtrænge en problematik med pludselig uanet klarhed, idet hun opfatter i helheder, men hun er oftere blevet udleveret på grund af sin manglende logik. Det er sandt at kvinder ofte undviger at diskutere logisk. Det kunne forklares dels ved, at hun ofte ikke er skolet så stærkt i logisk tænkning som manden, men også dels ved at hun gennemskuer, at i mange tilfælde er logik simpelthen rationalisering af en ikke-logisk hensigt. Kvinder ved dette. Selv de bedst uddannede af dem ved, at det at diskutere med mændene er forklædt realpolitik, og som ikke-emanciperet kvinde har hun ulyst til at spille efter disse regler — og føler måske instinktivt, at i logikkens simple mønstre ville hendes mulighed for helhedstænkning måske gå tabt.

T. S. Eliot hævdede, at der i det syttende århundrede var sket en opsplitning af sansningen, således at intelligens ikke længere kunne tjene som et direkte tegn på følelsesintensitet, men snarere undergravede den.

»Kan det tænkes at kvinderne har overlevet denne proces, som har svækket resten af den mandsdominerede kultur? Hvis vi skal få noget ud af en så forførende mulighed, må vi tænke på, at de fleste uddannede kvinder simpelthen har fået adgang til mændenes akademiske kultur og har mistet evnen til udifferentieret perception«. — Whitehead gør i sin bog »Adventures of ideas« opmærksom på, at hvis kvinder har bevaret deres evne til at opleve i dens oprindelige uopsplittede form, har de mulighed for at nå ud over den videnskabelige tænkningens store begrænsning«.

I denne tid hvor datamaskiner overtager mere og mere af den vertikale (logiske) tænkning, lægger man mere og mere vægt på den menneskelige tankes kreative muligheder. Den pludselige udvikling i det politiske engagement i det sidste ti-år, især i en generation som har modtaget det meste af sin undervisning i denne udiffe-

rentierede form, er et tegn på en genforening af tanke og følelse, der i vidt omfang er ved at forgå. Under alle omstændigheder kunne enhver sådan speciel evne ved den kvindelige bevidsthed kun blive en styrke, siger GG. Hun gør dermed blandt andet op med de kvindeoprør, der »karakteriserer manden som fjende, og enten konkurrerer med ham eller angriber ham. Forsåvidt som sådanne bevægelser *har brug* for mændene og *tvinger* dem til at garantere kvindernes frihed, fortsætter de blot den evige fremmedgørelse mellem kønnene og deres egen afhængighed«.

Samfundets fastholden af kernefamilien som den mest acceptable struktur, mener GG, er dens repressive middel til at fastholde den nuværende kønsstruktur, ved at levne den størst social sikkerhed, og der spilles på frygten for usikkerhed på mange felter. — I vore menneskelige sårbarhed overfor skæbnen har vi gennem tiderne idelig bygget tættere værn mod denne. Men i velfærdssamfundets sikkerhedsnet omkring kernefamilien er vi blevet lullet så trygge i dens stærke favn, at vi overholder dens »regler« for ikke at sætte den os dyrt erhvervede tryghed over styr. Men velfærdssamfundets herskende guddom har aldrig været mindre håndgribelig end i vor tidsalder med den totale krig, den globale forurening og befolkningsekspllosionen. Og angsten for usikkerheden *må* bekæmpes. Trygheden er netop faren, for trygheden er illusorisk, og det er nødvendigt at begynde køn kæmper sammen mod vor civilisations største fare med en ændret indsats. Det vil sige en indsats, hvor kvinden ikke blot overtager mandens roller, men hvor de begge fornyer indholdet af disse roller.

Vejen er ukendt ligesom de ukastrede køn er ukendte. Den fri kvindes første forsøg må gå ud på at finde sin egen måde at gøre oprør på, en måde, der vil genspejle hendes egen uafhængighed og originalitet.

— Når hun i fuld fart kører ud ad sin kvindelige vej mod frihed, vil hendes første betydningsfulde opdagelse være, »at mændene ikke er frie, og at de vil forsøge at gøre det til et argument imod at nogen overhovedet skal være frie«.

Heri ligger måske den egentlige kode til at komme kønsproblematikkens uhyre til livs: at manden også selv erkender *sine* kønsbestemte frustrationer. Men her må det nok være kvinderne, der tager initiativet.

Kvinder har ikke været så ivrige efter at tage medansvaret på livets mandsbeherskede områder. »Hvis kvinderne kunne forestille sig, at civilisationen først vil blive moden, når de engagerer sig fuldt og helt i den, ville de føle en større optimisme overfor mulighederne for forandring og ny udvikling. Den åndelige krise, vi i øjeblikket gennemlever er måske blot en slags vokseværk«.

Helle Arnfred

En revolution?

Ordstyreren: Billedkassetten er på trapperne. Det er næppe for meget sagt, at den vil komme til at betyde intet mindre end en revolution. Vi har bedt nogle mennesker sammen for at drøfte de kommende perspektiver ved dette nye medium. Hvilken slags apparatur kan vi vente, der vil komme på det danske marked?

Tekniker: Det kan der endnu ikke svares endeligt på. Der eksperimenteres stadig på den elektroniske storindustri laboratorier med hele fem i princippet forskellige systemer af »hardware«, som apparaturet kaldes, hvor betegelsen for det, hvormed det fodres er »software«. Længst mod en markedsføring er magnetbilled-båndet, video-tapen, ganske svarende til det system, som fjernsynet og sine steder undervisningen allerede har benyttet i flere år, men her altså i kassetteformatet. Apparatet kan afspille færdigindspillede bånd på TV-skærmen, det kan tappe fra samme TV, og det kan indspille på båndet ved en optager.

Et andet system, Electronic video recording, benytter en ganske tynd film, godt 8 mm bred. Dette filmbånd kan kun afspille allerede indprægede billeder på skærmen, men har sin fordel i, at billederne kan vises ét for ét, og at filmens fremstillingspris skulle blive relativt lav. Tredie løsning er den velkendte super-8 film, som nu lader sig massekopiere ad elektronisk vej, og som også kan vises via TV-skærmen. Optagelser sker med et sædvanligt filmkamera. Tapning direkte fra TV er ikke gørlig.

Den sorte hest i løbet synes at være et ikke færdiggjort, rent amerikansk system, benævnet Holografi, hvor basis er et yderst tyndt og billigt materiale, et vinylbånd, hvis prægning og afspilning sker ved hjælp af laserstråler. Der kan her vises enkeltbilleder, men indspilning fra TV eller med optager er ikke i udsigt. Systemets forsinkelse, men samtidig dets fremtidschancer, ligger i dets tekniske mulighed for at vise 3-dimensionale billeder.

Endelig skal jeg nævne video-pladen, der naturligvis kun vil blive forhandlet færdigindspillet, svarende til en grammofonplade. Endnu kan en pladeside kun spille omkring 15 minutter, en pladekassette 60 minutter. Til gengæld er fremstillingsprisen beskedent.

Andre opfindelser og systemer vil kunne dukke op, men man gør nok klogt i at regne med, at kun ét eller højst to systemer vil kunne slå igennem på et så lille marked som det danske.

Ordstyrer: Vi skulle måske lige høre: Hvornår vil billedkassetten stå i forretningsvinduerne?

Tekniker: Enorme kapitalmængder er investeret i udviklingen af samtlige systemer, og hvornår markedet skønnes modent, hvilket eller hvilke systemer, der vil sejre på længere sigt, vil jeg nødtigt spå om i dag, men jeg vil gætte på, at de første apparater er i handelen herhjemme om 1-2 år.

Kulturteknokrat: Hvis jeg må sige noget? Jeg kan ikke se bedre, end at dette nye mini-medium, som det er blevet kaldt, vil komme til at betyde en ganske afgørende og væsentlig udvidelse og forbedring af den almene kommunikationsproces. Ved at ethvert menneske om kort tid selv vil kunne sammensætte sit TV-program, så at sige, vil der tilmed være skabt mulighed for en individualisering af denne proces på tværs af den normaliserende virkning, man iagttager som en omkost-

ning ved det monopoliserede TV's påvirkning af mennesker.

Pædagog: For os som pædagoger vil den nemme kassette ganske givet blive en virkelig gevinst. Dette at man bogstaveligt talt, uafhængigt af tid og sted, vil kunne have et færdigt demonstrationsmateriale ved hånden, vil være af ganske betydelig værdi for en lærer under enhver indlæringsproces.

Forlægger og »software«-producent: Der er, kan jeg indskyde her, allerede, ikke mindst i Tyskland, men også herhjemme, påbegyndt en produktion af især pædagogiske film til brug ved kassettemediet. Vi regner skolen for at blive et af vore væsentligste markeder ved siden af det private underholdningsforbrug, til supplement af de daglige TV-udsendelser. Jeg tænker her på berømte fodboldkampe, gamle film og hvad der ellers passer til et 90-minutters bånd. Reklamen vil gerne i et samarbejde med os, og det vil jo til sin tid garantere en enorm udvidelse af produktionskapaciteten.

Forbruger: Må jeg komme med et spørgsmål? Hvordan forestiller man sig, at man vil kunne benytte disse film, eller denne »software«, som den blev kaldt? Skal jeg købe, leje, eller kan jeg låne dem på et bibliotek? Jeg ved faktisk ikke, hvad stof til en spilletid på en timestid vil komme til at koste, men til en film, som man ikke gider se mere end to eller tre gange, har jeg højst 25-30 kroner.

Ordstyr.: Hvem vil svare på det?

Tekniker: Prisen bliver vel, alt efter system og fabrikat på en 40 til en 200 kroner for en times spilletid.

Teknokrat: Jah, jeg ville næsten tro det lader sig gøre at finde en ordening, så bibliotekerne kommer ind i billedet, selv om de ophavsretslige problemer som bekendt er ret så spegede. Men det skulle vel kunne lade

sig gøre, før eller senere. Grammofonplader kan dog lånes på biblioteket i dag.

Forbrug.: Apparaturet vil vel kunne lejes?

Tekniker: Det er ikke almindelig praksis herhjemme, i modsætning til i England. Folk køber jo stort set deres TV. Man må nok være klar over, at der med dette her ikke mindst er tale om at tilgodese et produktionsbehov i den elektroniske industri, nu markedet for farvefjernsyn stort set er dækket, så mon ikke man skal købe.

Forbr.: Ordet kommunikation blev vist nævnt for lidt siden. Jeg kunne godt tænke mig selv at optage og selv lave udsendelser. Nu er der kun to af systemerne, der kunne det, og jeg forstod at der næppe ville blive flere systemer at vælge imellem. Hvem vælger så systemet?

Teknokr.: Ja, hvis jeg skal svare, så er det jo ikke mig, der laver disse apparater og heller ikke mig der bestemmer, hvad der vil blive sendt på det danske marked, men jeg kan godt se, hvor De vil hen. De tænker på en to-vejskommunikation. Uden at skulle forklejne nogen, vil jeg dog tro, at det ville være uhyre svært for amatører at lave udsendelser, som De siger, som vil kunne konkurrere med det, fagfolk laver. Så mon en eventuel manglende indspilningsmulighed vil være noget reelt problem? Måtte man ikke snarere håbe, at det foretrukne system samtidig var det billigste, hvad prisen på »software« angår. Det må dog dreje sig om at komme længst muligt ud med det meste. Tænk for eksempel på, at et sådant filmbånd, der kan vise enkeltbilleder, skulle kunne rumme samtlige biblens og korans tekstsider. Og man kan jo dog vælge sit program!

Pædag.: Det kunne ganske vist være morsomt at lave sine egne demonstrationsfilm, men det får man

næppe tid til alligevel, og når de allerede er i produktion —.

Forbr.: Undskyld, men hvis det ikke blot skal betyde, at endnu et apparat kommer ind i kommunikationen mellem én selv og andre, så må man dog kunne udnytte den oplagte mulighed ved ihvertfald ét af disse systemer for, at enhver kan lave noget selv, blive producent selv. Ja, jeg mener man må kunne svare, som man bliver tiltalt. Man kan da svare på et brev, eller skrive i en avis. Ens radio og fjernsyn kunne lige så godt være sendere og ikke blot modtagerapparater. Med billedkassetten kunne det i det mindste være ligetil og er alligevel ikke selvfølgelig. Hvorfor mon?

Ordst.: De ville sige noget?

Teknokr.: Ja, det, De sagde før, var vist et retorisk spørgsmål, for De ved jo udmærket, hvad svaret må være. Når De sidder med en bog eller lukker op for en TV-udsendelse, har De jo valgt, hvad De vil læse, se og høre og De har betalt for netop det eller det. Hvad, hvis enhver kunne blande sig?

Forlæg.: Må jeg blot bemærke, at jeg naturligvis gerne ser at »hardwaren« kunne optage, men det betyder samtidig, at man kan komme til at slette på et indspillet bånd, og den risiko løber man, kan De nok se, ikke, hvis maskinen kun kan afspille.

Forbr.: Jeg har læst noget om, at man i USA nogle steder har koblet en række TV'er til et fælles kabel, og at det er let at sende til hinanden. Er der dér en mulighed?

Tekn.: Jeg ved ikke af, at noget sådant er forestående.

Tekn.: Skulle vi ikke finde ud af at få etableret et frit kommercielt TV 2 først?

Forl.: Mon dog ikke kassetten er der forinden?

Forbr.: Det her forstår jeg ikke. Hvordan skulle dette blive en revolution?

Ordst.: Ja, vi må slutte her.

Forbr.: Jamen det kan vi da ikke. Vi er jo slet ikke nået frem til at drøfte det væsentlige perspektiv, mennesket overfor mediet.

Ordst.: Desværre, tiden er udløbet.

Forbr.: Så må vi ihvertfald gå op i kantinen og snakke om det nu her bagefter, ikke?

Ordst.: Vi siger tak og håber de herrer må få deres forventninger til det nye medium opfyldt.

Knud Arnfred

Træk af menneskets evolution

Mange mennesker synes stadig at have svært ved at forstå og at acceptere, at alle levende væsener er produkt af en udvælgelse, en selektion. I dag ved biologer meget om mekanismen i selektionen, som, da den blev lanceret, udelukkende gik på en forestilling om »the struggle for life« altså det ydre miljøes betingelser. Nu har man en klar opfattelse af, at ændringerne foregår i cellen, i de kæmpe-molekyler der er opbygget af deoxyribonukleinsyre forkortet til DNA, og som er bærere af de arvelige egenskaber. Vi ved nu, at enhver »nyhed« i form af en ændring i proteinets struktur først vil blive prøvet i sin evne til at indgå i systemet, der i forvejen har en indre sammenhæng gennem utallige afhængighedsforhold. Hvis »nyheden« accepteres i systemet, er mutationen en realitet, og »nyheden« overføres fra en generation til en anden. Men om denne ændring i DNA-strukturen finder sted eller ej, er en tilfældighed. Den rene tilfældighed og den alene, altså en absolut frihed, er grundlaget for udviklingens stor-slåede værk.

Den proces, som DNA-molekylet benytter sig af under sin spaltning, skal jeg ikke komme nærmere ind på her, men blot fastlå at denne mekanisme har til formål omhyggeligt at bevare de bestående egenskaber. Ikke destomindre regner man med, at der i den nuværende befolkning på ca. 3 milliarder i hver generation dannes mellem 100 milliarder og 1000 milliarder mutationer.

Man kan altså sige, at evolutionens elementære mekanismer er forstået, men Jacques Monod forudser i sin bog »Tilfældigheden og nødvendigheden« at dette

emne alligevel vil være centralt for biologer fremover, idet det behøver en uddybning og præcisering. Selv ser han yderpunkterne i på den ene side livets oprindelse og på den anden i menneskets centralnervesystem — begyndelsen og den foreløbige kulmination.

Jeg vil kun følge ham på det ene spor, prøve at se på det moderne menneskes situation. Han skriver: »Den dag, da Austral-mennesket eller en af dets beslægtede kunne kommunikere ikke blot en konkret og aktuel erfaring, men også indholdet af en subjektiv erfaring . . . den dag sagde vi, at et nyt herredømme, idéernes var født. En nye evolution, kulturens, blev fra da af mulig«.

Vores situation i dag er altså en sammensmeltning af en fysisk og kulturel (idéernes) evolution, men i kraft af vores veludviklede hjerne, er vi i stand til at sætte os ud over den del af universet som truede os, mennesket er herre over sine omgivelser, og det får kun sig selv at frygte. Kampen inden for arten, en kamp på liv og død, som er enestående for mennesket, bliver her efter den vigtigste udvælgelsesfaktor. Det er en hypotese, at Neanderthalmenneskets pludselige forsvinden skyldes at Homo Sapiens, vor forfader, har udslettet ham. Historien kender i hvert fald til mange folkedrab.

Spørgsmålet er nu, hvilken eller hvilke konsekvenser får det for den menneskelige evolution?

For det første betyder det, at individer med høj intelligens, fantasi, vilje, nysgerrighed og ambitioner er blevet begunstiget, men for det andet har det også fremmet sammenholdet i flokken, altså en social adfærd, som bygger på en efterlignende indlæringsproces, som igen indeholder et konserverende element.

Vi kan således se, at det kendetegnende for den menneskelige evolution er, at spændingen mellem efterligningen og nysgerrigheden, mellem kopieringen og eksperimentet altid har eksisteret.

lg

Rejse i ensomheden

At rejse udenlands er for mig — alt efter hvilke lande jeg rejser i— som at blive halv- eller heldød. Billedet halter naturligvis, for man kan jo høre lydene, det er på forståelsen, man er mere eller mindre døv. Mit udenlandsk rækker godt og vel til rejsebrug og daglig tale, men konversationen behøver ikke at blive ret speciel, før den for min part bliver noget anstrengt. Jeg kan let havne blandt mennesker, hvor jeg føler mig sat tilbage på et førkonfirmeret stade med den ubehagelige fornemmelse nok at vide, hvad der tales om, men ikke være helt sikker på hvor man er henne, og slet ikke turde åbne munden i det sikre og hurtigtaltende selskab.

Oftest taler man med udlændinge om politik og samfundsforhold, her er følgelig mit gloseforråd størst, men så mærker man også tydeligt, at gloser og grammatik gør det ikke. Nu mangler ordene en fælles definition; måske ikke på papiret og i teorien, men på den måde, at de for den udlænding man taler med — hvis det da er hans eget sprog — er udtryk, der har fået deres indhold gennem hans lands historie og kultur, gennem hans samfunds hverdag, mens jeg som udlænding er henvist til samtalen, som den hænges op på bestemte gloser. Ordene giver os ingen fælles associationer, for vi har ingen baggrund af fælles oplevelser.

At rejse blandt fremmede sprog er et af rejsens krydderier, men denne smag, der er mig en nydelse, rum-

mer i sig en svag fornemmelse af flygtningens isolation, emigrantens rodløshed.

Strindberg har engang fortalt, at da han var begyndt at studere urfjældets historie, varede det ikke længe, før han så urfjæld overalt. Selv har jeg haft det på samme måde mange gange. En teori man har dannet sig eller læst sig til, ser man bekræftet igen og igen, en uskyldig interesse for et eller andet bliver så mangfoldig og omsiggribende, at den udfylder ens hverdag. Jeg har oplevet det med mange ting fra marxistisk historiefortolkning til bestemmelse af græsser i blomsterløs tilstand; og sådan er det nu på en udenlandstur gået mig med den sproglige ensomhed.

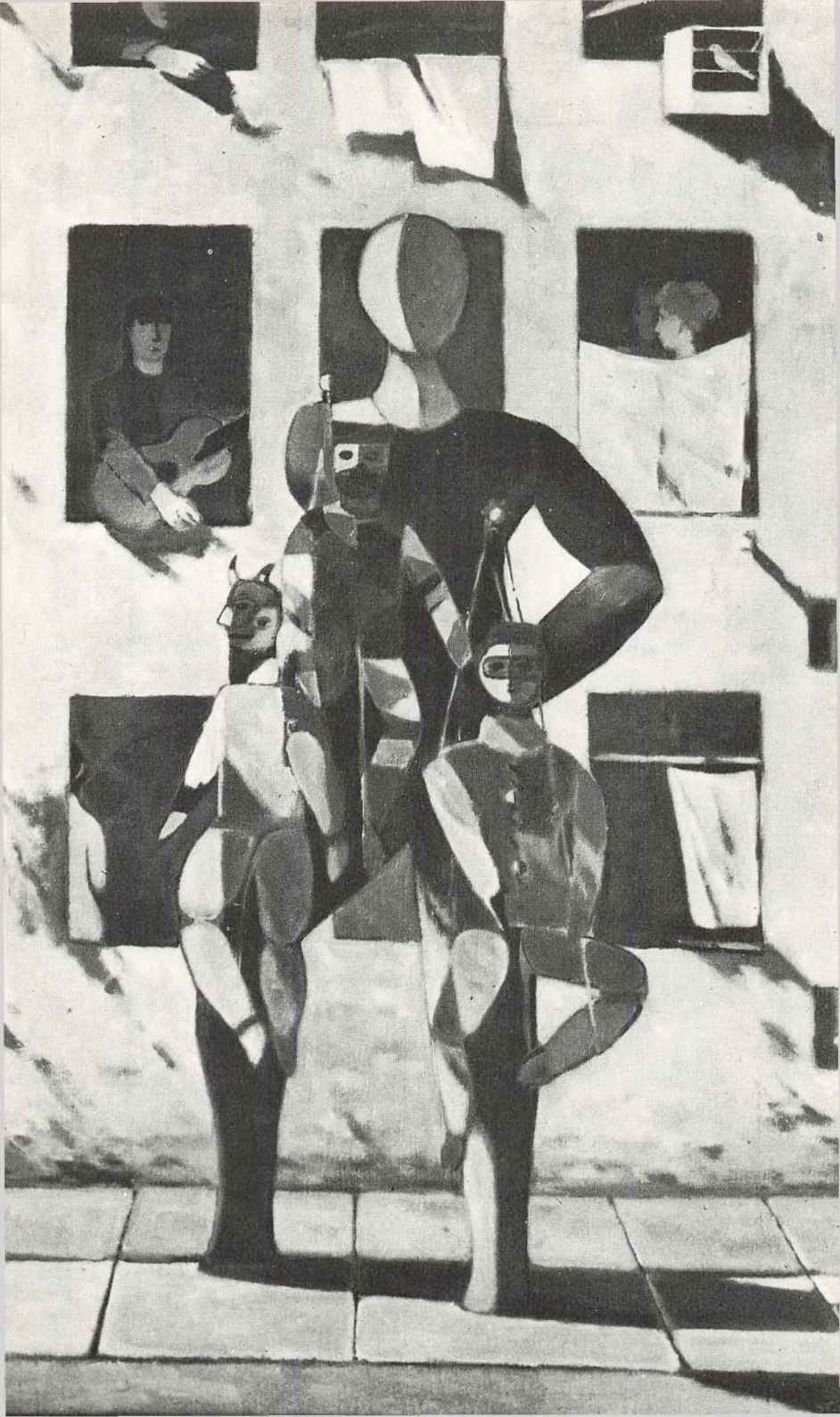
I et land, hvor jeg ikke talte sproget, kom fornemmelsen af ensomhed. I sig selv ikke nødvendigvis ubehagelig, men pludselig kunne jeg se ensomheden overalt: På vejen i cabinens afsondrethed, ved restaurantens småborde, noble herrers spadserture i visse kvarterer, entertaineren på fjernsynsskærmen. Teaterplakaterne, Ionescos enaktere »Den skaldede sangerinde« og »Ene-time«, hvor hver replik lyser af personernes ensomhed. »Næsehornet« hvor Bérenger isoleres mere og mere mellem det tiltagende antal af næsehorn, der, hvad øjeblik det skal være, kan trampe ham flad. Det hele sværger sig sammen; til lektüre i de skiftende hotelsenge har jeg denne gang medbragt Swifts bog om Gullivers rejser og på min kones natbord ligger en bog af Sol-sjenitsyn.

Betræder man med tilbørlig andagt et af landets berømte kunstmuseer, ser man emigration og ensomhed overalt. I kunstnernes navne: Léger, Kandinsky, Picasso, Gris og i deres motiver: Van Goghs stol og støvler, van Dongens zigøjnerske.

Selv er man jo ikke emigrant og vist nok heller ikke flygtning, men kender kilometerafstanden hjem til et sprog, man forstår. Den fikse ide er som sagt et rejsens krydderi, måske med til at skabe en sammenhæng i det man ser.

Hjemme må tanken vel bortvejres, man lever dog i et land og en tid, hvor man taler om kollektiver, samarbejde og nærkommunikation. Her hvor man bekæmper isolationen skaber man vel ikke ensomhed, skaldede sangerinder og næsehorn. Det må have været besværlig for Strindberg, der så urfjæld overalt.

Pog.

Lapper

eller bidrag til en sammenlignende samfundsvidenskab.

Der var engang en tid i Kina, da pralende begravelser var sagen. Skarer af sørgende gik i procession og blev underholdt i pavilloner langs ruten. De fik også forevist det udstyr, som skulle anbringes i graven. Vigtigst var lerkrukker og støbte figurer af heste, kameler, musikere, dansere, brydere, krigere, boksere, dværge og gravvogtere. Begravelser blev så kostbare og konkurrerende familier ruinerede sig selv. Kejserlige dekreter satte til slut grænser for, hvad man måtte forsyne en død med, men statusjægerne adlød dem ikke altid.

Imidlertid gik folk i lappet tøj.

Der var engang en tid i Peru, hvor man — når herskeren døde — lod hans paladser af klippeblokke tilhugget langt borte, ligge øde hen. Alle hans skatte, undtagen hvad der skulle indgå i ligbegængelsen, hans møbler og klædninger, forblev som han havde efterladt dem. Hans haver — med vand der flød gennem kanaler af sølv ud i bassiner af guld, og kunstfærdige planteimitationer i de samme materialer — lå mennesketomme hen. Den nye hersker skulle påny forsyne sig selv med alting.

Imidlertid gik folk i lappet tøj.

Der var engang et andet samfund, som fabrikerede ting, der ikke varede, for at det kunne vare. Dets økonomiske teori var videnskaben om at lade verden forblive fattigere, end den var. De mennesker, der arbejdede på

nye modeller af det unyttige, kastede mere bort, end jorden kunne holde til. De så adspredt til, medens andre blev sendt på vellykkede flugter til månen for at finde på noget der og kom tilbage med kasser fyldt med sten som fængslede mange. Investering i en væbnet tomgang var med til at opretholde deres armod eller levestandard, som den også blev kaldt. Undertiden var der nogen, der sagde, at tingene kunne være anderledes. Imidlertid blev det moden blandt folk at gå med lapper på tøjet, »det fattige look« kaldtes det. Færdiglappet tøj solgtes i de elegante forretninger.

Patrick Mac Manus

med datamatener på Vallekilde en nøjagtig liste over fagtilbud i vinteren 1971
72 og samtidig en julekonkurrence for vore trofaste læsere med store og
erraskende præmier for de vindende deltagere i denne årsskriftens ene
stekonkurrence.....

Arbejderbevægelse og ny kapitalisme
arvelighedslære
bach bethoven og
bartok barnet
litteraturen
biologi og
humanisme
bånd
vævning
dansk
historie
dansk politik
det tyske
land
det moderne
verdensbillede
engelsk
språk
og film
forståelse
filmværksted
filosofiske
problemer
for domme
reformering
fremskridt
og velfærd
historie
og klasse
kamp
hvad er
moral
hvem er
vi
kjolesyning
konflikt
eller samarbejde
korsang
kriminelle
afvigere
krop og
artikulation
krop og
funktion
kunst
forståelse
kønsroller
litteratur
livsholdning
og litteratur
en lyd
værksted
matematik
motion
musik
og miljø
møde
og diskussion
ledelse
nutidens
england
protest
sange
psykiatri
og anti-psykiatri
psykologi
regning
for folk
med talskræk
religionen
og religiøse
tetskabende
dramatik
sociale
problemer
sociologi
og samfund
statsfilosofi
stoftrykstudie
teknik
tysk
sprog
uddannelse
teknik
udenrigs
politik
udvikling
slande
økoologi

hvem sagde at der manglede indresammenhæng som grundtvigs sagde
da hans åvord undervisningsplan det kunne jeg ikke have gjort bedresels
sagde han allesom finder ud af hvormange fagtilbud vi har og indsender
løsninger inden udgangen af januar 1972 vil som præmie kunne få deres
børnebørn på Vallekilde med ti procent rabat så fremt de har børnebørn
og børnebørn
nå finder sig idet slut

Magnetisørens første vinter

foredrag ved elevmødet 1971.

frit efter Per Olov Enquist »Magnetisørens femte vinter«

Til en lille by i et lille land kommer der en dag i 1700-tallet en omrejsende magnetisør, en slags naturlæge, angiveligt i besiddelse af særlige helbredende evner. Han slår sig ned i byen, og i det følgende skal vi nu se på de menneskelige reaktioner på hans tilsynkomst, virke og senere forsvinden fra byen. Vi skal opleve patienternes reaktion, lægernes reaktion og hans egen opfattelse af situationen.

Således lyder da historien:

En smuk efterårsdag kom magnetisøren til byen. Han var på forhånd ventet, og alle kom de ud af husene for at se ham. Han førte sig med en naturlig elskværdighed og venlighed, som alle umiddelbart følte sig tiltalt af. Der stod det lille samfunds indbyggere og så på ham: nogle med forventning og nysgerrighed, andre med den for nationen så bekendte skepsis. Endnu en helbreder var kommet til byen; var han en slags læge eller blot en omrejsende illusionist? Nogle af byens halve snes læger påskønnede hans ankomst; de trængte til fornyelse og inspiration. Stadslægen troede ikke selv meget på magnetismen som forklarende princip, men så dog gerne en samtale sat igang, og almindelig velvilje prægede hans ellers lidt skeptiske holdning.

Men hvis nogle troede, at det var en læge, som nu

smilende gik rundt og dikkede de små børn under hagen, så tog de fejl. Det var allerede *da* magnetisøren, som grebet af den venlige stemning og på samme tid belært af erfaringen, gjorde de indledende manøvrer, som senere skulle blive til magnetismens helbredende virkninger. Og det ikke blot som en personlig udstråling i stand til at hjælpe hin enkelte, men som et remedie for den hele menneskehed. Og når den stund kom, skulle det vise sig, at magnetisøren ikke blot repræsenterede egen kraft, men handlede på vegne af en højere instans, MAGNETISMEN, den som giver lindring, håb, styrke, fred og som *er* sandhed.

Efter nogle ugers forløb skriver magnetisøren i sin dagbog:

»Nu er jeg da ankommet. Foreløbig er alt gået godt. Der er i hvert fald ikke mindre velvilje i denne by end i så mange andre, snarere mere. Men det slår mig, hvor *lille* denne by dog virker på mig, som kun har praktiseret i de store stæder. Jeg er kommet for at helbrede, men hvordan skal det gå mig? Jeg ved, jeg vil få det besværligt, thi som det hedder i et før-magnetisk skrift: »Vel er det nødvendigt at forargelserne kommer, dog ve det menneske, ved hvem de kommer«.

Senere vil man komme til at hade mig. Samfundet vil hade mig, lægerne vil hade mig, magthaverne vil hade mig, men folket vil elske mig. Ikke de brede masser, for de er vildførte og borgerliggjorte, men det egentlige folk, det mindretal som skal ændre verden, vil elske mig.

Som magnetisør hader jeg ingen. Hvorfor skulle jeg det. Men ondskaben omkring mig ser jeg, og den må bekæmpes. Den er den samme i Asien og i den lille by.

Jeg har altid måttet lide for min magnetisme:

i skolen blev jeg forfulgt

på arbejdspladsen var jeg udsat for en kold

skulder, selv blandt lavtlønnede arbejdere; og samfundet, lægesamfundet vil mig til livs, selv om det siger noget andet.

Engang imellem spørger jeg mig selv: Hvad er egentlig en magnetisør? Jeg burde kende svaret, og gør det også i en vis forstand. og jeg ved da mest, hvad jeg *ikke* er. Jeg er ikke frelser, som de siger, men jeg kan anvise en vej til retfærdighed og frihed. Jeg er solidarisk med de lidende og kan anvise dem et alternativ. Lægerne siger godt nok det samme, men de ser kun på symptomerne — ikke på årsagerne.

Men nu skal byen ændres. Menneskene skal ændres. Alt skal ændres. Magthavere fjernes. Min egen fortid og barndom udslettes.

Stadslægen skriver i sin dagbog:

Nu er magnetisøren kommet til byen, og reaktionerne er, som man kunne vente det, forskellige: nogle er skeptiske over hans tilstedeværelse, andre nysgerrige eller blot afventende. Efter nogle få dage i byen har han allerede skiftet adfærd, det venlige og afslappede elskværdige er afløst af en begyndende tagen stedet i besiddelse. En rastløs stillen diagnose i tide og utide. Ak ja, magnetismen er over os, og det er den de fleste steder. Nogle lader som om den ikke eksisterer, enkelte så den helst forbudt. Jeg ser den som en realitet omkring os og mener, at vi bør samarbejde med den og samtale og lære af hinanden.

Vi skal tage imod den, ikke på vore vilkår, ikke på dens, men på fælles vilkår.

Jeg har lagt mærke til, at for mange magnetisører er magnetismen først og fremmest en version af det modsatte af deres barndoms- og ungdomsmiljø. Fortæl mig om din barndom, og jeg skal sige dig, om du bliver magnetisør. Vi har været vant til at leve på vilkår, men

denne gruppe af mennesker vil have det hele — og straks. De vil forandre verden og mener derved at de forandrer mennesket. Jeg tror, at man må begynde med sig selv. Her i vor by som alle andre steder vil magnetisøren leve højt på det religiøse tomrum som råder. Det karske evangelium er afløst af den altomfattende folkereligion magnetismen, som uden at rødme har overtaget de mest banale nøgleord: frihed, kærlighed, retfærdighed og broderskab.

Men i første omgang vil han møde tilliden fra os og hos os. Han vil ikke tro på den og derfor bekæmpe den, men han vil leve højt på den: aflytte og ikke lytte, udnytte og ikke nytte, misbruge og ikke bruge. Men han vil også *tabe* i denne tillidens atmosfære. Når man lever og ånder i mistillid, dør man i tillidens atmosfære: man provokeres let, blotter sig, bliver hidsig, forløber sig, dummer sig, gør det modsatte af, hvad man egentlig ville gøre, bedrager sine egne magnetisør-idealere og forstærker og forsimples gradvist sine midler.

Og *så* vil han møde mistilliden, og kalde den for forfølgelse. Han vil møde anklagen for professionel uhæderlighed og vil glemme magnetismen som lægedom og udelukkende tænke på den som det styrende princip. Det er, hvad der kan ske i værste fald. Er han derimod klog, vil han lade dialogen og ikke forkyndelsen af magnetismen være det bærende princip.

Her slutter dagbogsbladene fra denne tid, og nu hører vi, hvad patienterne siger:

Patient X: Jeg er en ukompliceret patient. Jeg var hans første symbolske patient, som nu er blevet hans faste tilhører for at bevise, at magnetismen har ret. Jeg skaffer patienter, og som lægmand har jeg endnu bedre muligheder for at undergrave lægestandens senile repræsentanter. Over for befolkningen er jeg bedre

end nogen i stand til at fortælle om magnetismen. Blot holder jeg ikke af, at medlemmer af lægestanden stiller spørgsmål. Så mangler jeg pludselig argumenter. Hvorfor dog også alle de diskussioner, når man kender sandheden?

Lad nu byen mærke, at den har fået en rigtig magnetisør. Og lad *ham* ikke glemme, at han ikke kan klare sig uden mig. Vi er uadskillelige.

Patient Y: Jeg har længe været blind, men nu er jeg blevet seende. Takket være magnetisøren. Lægerne pålagde mig trættende behandlinger og alt, hvad jeg kom til at se, virkede så kompliceret og modsætningsfyldt. Men nu står alt for mig i stærke sort-hvide farver. Livet er blevet enkelt og ligetil. Efter jeg har fået mit syn, visner fordomme, tvang, og formaliteter forsvinder. Kærlighed og frihed har holdt sit indtog i byen. Ven og fjende er nu lette at skelne fra hinanden. Hvorfor går så mange blinde rundt, når de dog har mulighed for at blive seende. Jeg er blevet seende.

Patient Z: Jeg er i tvivl. Jeg er netop ankommet til byen og må nu pludselig til at tage stilling i striden mellem magnetisøren og lægerne. Hvorfor dog? Jeg har aldrig før tænkt meget på forskellen mellem magnetisører og andre, men nu ser jeg, at de vil forskellige ting og derfor handler på forskellig vis. Der er noget tillokkende ved magnetisøren: hans umiddelbare charme, hans evne til at bruge et sprog, patienterne forstår, hans skarpe stillingtagen til alt i byen virker forfriskende. Og dog er jeg i tvivl. Han taler om frihed, men binder alligevel os patienter på en mærkelig måde. Man kunne sige det sådan, at patienten ikke er målet, men midlet til at fremme bestemte formål. Måske er jeg uretfærdig, men sommetider virker han *for* overbevisende, *for*

troskyldig. Jeg tror, at stadslægen får sin sag for i de kommende måneder. Jeg er i tvivl.

Dagbog fra en Læge i byen:

Dr. A: Vi læger i den lille by var glade for at se magnetisøren komme. I vor daglige routine føler man ofte et behov for inspiration udefra. Jeg forbandt ham egentlig ikke med magnetisme — men opfattede ham som læge, og brødnid ligger ikke for os. I denne by er der plads til alle, som føler lægekaldet.

Men magnetisøren er et problem for os nu. Siger man sin mening, siger man en spøg, er man lidt overgiven, lidt nedtrykt, ja, så opdager man pludselig et par glubske øjne og hvad værre er, et par ører, som lytter, ikke for at lytte, men for at aflytte. Næste dag kan nogle af mine patienter citere mig, næsten ordret, desværre altid kun *næsten*.

Han forlanger, at *vi* skal være magnetisører og ikke læger, men så let er det ikke. Når man ændrer sig, er det et resultat af omtanke, indsigt, dialog, og ikke blot som resultat af et moralistisk bud fra en frelsesprofet.

Magnetisøren er et problem for os nu.

Formanden for sundhedskommissionen skriver i sin dagbog:

Bare det går godt. Stadslægen har tilladt en magnetisør at komme til byen. Bare vi ikke får besvær af det. Jeg skal ikke blande mig i den højere videnskab, men hvorfor af alt i verden en magnetisør? Jeg spørger bare. Bare det går godt.

Stadslægen: Problemer er der altid, og just nu vrimler de ind: Patienterne er splittede, det mærker man, når man overværer generalforsamlingen i sygekassen. Vor sygekasse er bygget på den idé, at forskellige men-

nesker kan have et fællesskab på tværs af baggrund og temperament. Men kort tid efter magnetisørens ankomst mærkede vi det gamle fænomen, at lige børn leger bedre sammen end skæve eller ulige. Vi etablerede læger vidste, at skal ulige børn lege sammen, så skal man lade dem være i fred. Nu er alle tvunget til at tage for tidlig stilling til alt og alle, med det resultat at en del melder fra — og nu finder *alle* sammen i grupper af lige børn: de såkaldt aktive (som mest er aktive i munden), de såkaldte passive (som gerne giver en hånd med). De magnetiske og de ikke særligt magnetiske — mønstret krakelerer; man grupperer sig som lige børn. Men denne by er skabt til at vi skulle være ulige børn, som kunne sammen på trods af uenigheder og forskellig baggrund.

De skarpe standpunkter provokeret af magnetisøren, hans krav om uægte aktivitet, hans stadige påpegen af patienternes passivitet, gør dem usikre, splittede, utilfredse med sig selv og omverdenen. Det er efter min mening dårlig lægekunst — mennesker bliver ringere, når de føler utilstrækkelighed i fællesskabet og selvtilstrækkelighed i den lille gruppe eller klike. Vor sygekasse havde fra gammel tid DYNAMIK over sig. Hvad betyder ordet dynamik? Det betyder bevægelse, vækst og forandring. Vi ønskede at se patienterne bevæge sig fremad, vi ønskede vækst i den menneskelige udfoldelse og vi ønskede forandring til det bedre. Hvor er vi nu? Vi er i en stivnen. De magnetiske patienter samles i beundring over magnetisøren og i et fælles angreb på lægerne. De andre i en stille forargelse over tingenes tilstand. Væksten er standset og dermed også forandringen af sindet. Det som dog spillede så stor rolle i vor gamle sygekasse. Vort gamle mål, at ulige børn leger godt, er blevet til banaliteten: lige børn leger bedst. Så langt kom vi på så kort tid.

Den hidtil så forfulgte, frustrerede magnetisør har for første gang fået vind i sejlene. Nu sejler han og han ved alt for godt, hvor han skal sejle hen. Men hans form for magnetisme har kun plads til én pol, og dette uskyldige faktum er min stille stadslægetrøst. Det var så lidt jeg annammede på katedralskolen, men så meget forstod jeg dog, at magnetismen kun virker i et spændingsfelt, og at livet dør omkring den ene pol. Spændingsfeltet giver liv. I den forstand og ud fra den betragtning er jeg måske sammen med mine kolleger mere magnetisør end magnetisøren. Han vil *én* vej, vi vil give vore patienter valget.

Men der er noget rørende ved at se denne mand, som altid fra sin tidlige barndom og livet igennem har følt sig underkuet, forfulgt og misforstået, omsider finde en menighed af lige børn. Det giver fylde og glæde i hans tilværelse — og man ser da endelig også eksempler på helbredelser. Men omkostningerne er store nu. Professionelt er jeg betænkelig ved hans ordinationer. Han ordinerer giftstoffer — ikke for at helbrede, men for at patienten kan få visioner om det kommende samfund. Som stadslæge har jeg altid lagt vægt på, at man kun skulle ordinere medicin som ikke gav anledning til social deroute, afhængighed af medicinen, eller rummede usikkerhed. Og jeg forstår ikke, at en magnetisør behøver at ordinere medicin. Hans tese er dog den magnetiske strygning. Er medicinen bevis for, at magnetismen dog alligevel ikke slår til?

Værre er det dog, at min kolleger ikke længere er trygge og glade. Det spiller en stor rolle for en stadslæge at se sine kolleger trives. Dermed øges deres arbejdsglæde, og de bliver bedre læger. Men nu sidder de tavse og tier af angst for, hvad de måtte blive citeret for næste dag i magnetisørens konsultationsværelse. A propos konsultationsværelse, så fortæller magnetisøren

ustandselig om sit fyldte venteværelse, og lægerne dukker hovedet. Som stadslæge har jeg gjort mine små diskrete iagttagelser og har kunnet trøste mine kolleger i lægekunsten. Det er ikke slet så mange, som magnetisøren selv opfatter dem. Men det er en ringe trøst.

Jeg er langt mere optaget af det spændende spørgsmål, om han i virkeligheden ikke allerede er den etablerede læge blandt læger med en lille klientkreds — indbefattet hans eventuelt medbragte professionelle patienter.

Det lader til, at den altomfattende magnetisme selv sætter sine grænser på samme måde som så mange andre bevægelser og religiøse retninger. Han står snart i valget: Vil han være læge eller magnetisør. Jeg mener fortsat, at vi skal give ham tid og give ham erfaring.

Problemer er der altid og just nu vrimler de ind.

Magnetisøren: Det går bedre end ventet. Patienterne fungerer godt som midler i kampen for magnetismen. Der er selvfølgelig enkelte borgerlige patienter imellem, men hvem tager dem alvorligt? De siger ikke noget, kan ikke sige noget, for hvad skulle de sige? Stadslægen har ved en lejlighed spurgt, om jeg gav patienterne et valg, eller om jeg lagde tryk på dem. Det fæ. Selvfølgelig stiller jeg dem frit i valget mellem sandheden og løggen. Men hvem tør gå ind for løggen? Stadslægen taler om indre modsætninger, om nuancer, om at se sagen fra to sider. Pjat. Patienterne har krav på at vide, hvem der er ven, og hvem der er fjende. Hvad der er løgn og hvad der er sandhed.

Er jeg da omsider blevet en succes? *Ja og nej.* Ja i den forstand, at flere og flere har indset magnetismens betydning. Nej i den forstand, at jeg ikke har fået medhold fra lægestanden, og derfor ikke kan overrumple stedet.

Hvorfor forlader de dog ikke lægegerningen og kaster sig over magnetismen. De *kunne* jo hvis de ville. Ja, nogle kunne ikke, de måtte fjernes, for de kunne aldrig blive rigtige magnetisører. Skidt være med, at man får proselytter blandt patienterne, det var dog lægerne som kunne gøre det muligt at ændre byen. Blot to eller tre læger på min side, og kampen var vundet.

Stadslægen er skikkelig og samtidig farlig. Han er venlig, giver forbavsende gode vilkår i byen, men hans ironi og dobbeltydighed irriterer mig og gør mig usikker. Det er hans type, der forhindrer magnetismens gennembrud — langt mere end den erklærede modstander. Men værre er lægerne i byen. Nogle af dem kender — når sandheden skal frem — langt mere til magnetismen end jeg gør. De har siddet på deres bag og læst de store magnetisører, mens jeg havde travlt med at *gøre* noget. Det er forskellen — den evige forskel. De har læst de store, kan citere dem, sætte dem i sammenhæng. Men de har læst for meget og gjort for lidt — og de ligger under for stadslægen.

Just nu diskuterer jeg med den gamle, smålige stadslæge. Min idé er, at man skal udvide aktionsradius og reformere egnen, overbevise den om magnetismens sandhed. Han er selvfølgelig skeptisk, men forbyder det ikke, blot han ville! Hvad kunne man vente andet? Men jeg tager af sted alligevel, eller jeg sender mine trofaste patienter ud. Det er næsten bedre. Blot de ikke har fået for megen medicin, er de udmærkede redskaber for magnetismen.

Jo, det går bedre end ventet.

Stadslægen: Nu har den første patient og den første læge spurgt mig, hvad meningen er? Skal der magnetiseres for magnetismens skyld eller skal der læges? Jeg stiller mig selv det samme spørgsmål. Er magnetisøren

helbreder eller er hans patienter blot redskaber i hans bevægelses navn?

På en måde er det trist, at det har udviklet sig således. Når man har haft som princip, at ulige børn bør kunne være sammen, så er det trist at se det modsatte så formålsbestemt blive sat i scene. Selv er jeg skeptisk over for ideologier og har altid været det. Jeg er med et fremmedord pragmatiker. Og kun evangeliet kan ryste denne indgroede pragmatisme, som gør det menneskeligt at være menneske blandt mennesker. Men jeg erkender, at der er mange sandheder i magnetismen, også nogle, jeg endnu ikke har fået forståelsen for, hvad der kan skyldes mine fordomme eller sproglige misforståelser, men for mig er det vigtigere, at *livet* får en chance end at *-ismen* får den.

Men nu stirrer patienterne afventende på mig, stads-lægen. Det samme gør lægerne. Det samme gør sundhedskommissionen.

Ergo, jeg må tale med magnetisøren. Stille ham over for vilkårene for hans adkomst til at bosætte sig i byen, nemlig at i denne by og i denne verden er intet sort-hvidt. I denne by og i denne verden lever vi med og for hinanden. I denne by og i denne verden lever vi i en tillidssituation, vi blotter os for hinanden, vi udleverer os, vi lever for åbne døre og uden gardiner. Det gør vi altsammen i et berettiget krav på at misbrug af tillid ikke finder sted. Vi er tæt på hinanden, i en tæthed som beror på tillid. Når denne tillid brydes, så erstattes den af mistillid. Er det i virkeligheden den du eftersøger, du enpolede magnetisør ? ? ?

Magnetisøren skriver i sin dagbog: Gør noget stads-læge, blot dig, kom ud og slås; du taber!

Patient X: Gør noget stadslæge, så jeg ved, hvad jeg skal foretage mig i den kommende tid.

Patient Y: Gør noget, stodder!

Patient Z: Du burde gøre noget, stadslæge.

Formanden for sundhedskommissionen: Gør noget, stadslæge.

Dr. A: Vi har berettiget krav på, at du gør noget, stadslæge, griber ind, fungerer.

Stadslægen: Mit dilemma er ikke, at jeg skal gøre noget, men om jeg burde have gjort noget tidligere. Men så ville enkelte af lægerne og en stor del af patienterne have følt, at magnetisøren ikke havde fået sin chance, ikke fået sin tid til at justere sig selv og magnetismen over for virkeligheden. *Hvis* virkeligheden ellers eksisterer i hans bevidsthed.

— Senere —

Nu har jeg talt med ham. Samtalen blev en fiasko. Jeg stillede ham over for valget om enten at forholde sig til virkeligheden eller at forlade byen; eller i sidste ende at blive tvunget til at forlade byen. Han valgte det sidste ved at forlange sagen forelagt for den kollegiale lægedomstol. Han troede vel, at den gamle stadslæge handlede uden mandat. Han tabte. Det var en dårlig idé af ham i den sammenhæng.

Derefter samlede han patienterne i vor lille by på torvet for at fortælle dem om sit martyrium. Det var ikke en bedre idé. Udmærkede folk blandt patienterne tog parti for magnetisøren. Det var i alle måder forklarligt og gav os ikke anledning til nu at opfatte dem som dårligere eller ringere patienter. I sagens natur måtte

de hefte sig ved, at magnetisøren opfattede sig som forfulgt. Andre af patienterne følte sig usikre og andre igen satte sig behageligt ned for at overvære et offentligt slagsmål. For os var det et spørgsmål om, hvor vidt magnetismen skulle være det styrende princip i byen eller ej. Som man kunne forestille sig det, kom der intet ud af møderne på torvet. Samtidig begyndte han at udsende flyveskrifter og krøniker. Bogtrykkerne fik travt. Han tog da så at sige forskud på sin fremtidsvision: Kun *han* talte og det i stærkere og stærkere vendinger i håb om at få os til at blotte os. Men han blottede kun sig selv og opnåede derved, at flere og flere tilhængere faldt fra i forskrækkelse over at se hans reaktioner. Dermed døde sagen hen. Vi talte ikke samme sprog, beklageligt nok.

Patient X skriver i sin dagbog: Jeg var patienten, som ikke fejlede noget. Det var ærgerligt, at vi ikke fik overtaget; men nu må vi sørge for at skaffe en anden magnetisør samt helbredte patienter til byen for at holde magnetismen levende her. Vi har dem inden længe. Vi skal gøre det besværligt at være læge og i særdeleshed stadslæge i denne by. Man smider ikke ustraffet en magnetisør ud af byen.

Patient Y skriver: Nu har lægesamfundet atter afsløret sig selv. Man har igen forsøgt at kvæle magnetismen — og det just som jeg havde opdaget den. De gamle læger er dog fantastisk stupide. Ser de ikke, at byen nu vil blive totalt affolket, thi hvem vil bo i en by uden magnetisør og magnetisme? Tilbage vil kun blive de sløve, de tavse, de tamme.

Patient Z skriver: Jeg er stadig i tvivl. Lægestanden burde dog have spurgt os patienter, før de smed ham

ud af byen. På den anden side burde magnetisøren ikke have skabt splittelse mellem os patienter, og hans uligevægtige adfærd tyder på, at han føler sig svagere i fundamentet, end man ellers ville have troet. Jeg er stadig i tvivl.

Magnetisøren skriver: Når man tænker på, hvor tit andre magnetisører ofte er smidt ud af byer på langt kortere tid, har jeg egentlig været heldig. Til gengæld var det uheldigt, at det ikke lykkedes mig at få omvendt nogen af lægerne til magnetismen. Skidt være med patienterne, de fæ. Men havde jeg haft tre eller fire læger på mit parti, havde jeg sejret. Men nu gælder det om — som den store magnetisør siger — at begynde magnetismens destruktion af lægevældet. Nu skal der arbejdes, skrives flyveblade, breve, informeres. Og det skal blive svært at komme af med mig. Nu vil jeg bruge lægelovent, for nu kan jeg få glæde af den. Senere vil jeg skabe min egen magnetiske by. Tusindvis af taknemmelige patienter vil skaffe penge, påtage sig arbejdet, sige denne verden ret farvel og fremtidigt leve magnetisk.

Læge Q skriver: Det var *den* inspiration. Men inspirationen uden tillid og solidaritet er alligevel det modsatte af inspiration.

Stadslægen skriver: Ak ja, magnetisøren har forskanset sig bag lægelovents paragraffer og husets beskyttende mure. Han skulle blot vide, hvor lidt han har at hælde sit hoved til, hvis vi skulle holde os til loven. En magnetisør i hans situation er i virkeligheden retsløs. Men lad os nu blot putte ham under beskyttelse og så håbe på rimelighed fra hans side. Havde han bare lyttet til mit råd, så havde han nu kunnet sidde og magneti-

sere i en anden by — måske belært af sin første vinter — på en mere velafbalanceret og erfaren måde. I stedet er han blevet så sært hjemløs i denne verden og må nu forsøge at skabe sin egen lille magnetisør verden, en by for helbredte patienter, som dog bestandig vil mistro hinanden for at være syge og ikke tilstrækkeligt magnetiske. Og når det er sagt, så må man trods alt konstatere, at magnetismen er et udmærket korrektiv til vore gamle normer, men magnetisøren gjorde den til en livsforklaring. Derfor går han inden længe ensom på vejene.

Når magnetismen ikke længere er en religion, så kan vi tales ved igen. Lad nu magnetisøren skabe sin egen lille magnetisørverden og lad den blive vor fremtidige inspiration og anfægtelse.

Og her slutter dagbogsbladene.

En smuk sommerdag forlod magnetisøren byen. Man kom ikke ud af husene for at se ham forlade byen.

Georg Veit

Fra Elevforeningen

Alle elever fra sommer- og vinterskolen kan optages som medlemmer i Vallekilde Højskoles Elevforening. Det årlige medlemsbidrag er på foreningens generalforsamling den 20. juli 1964 fastsat til 10 kr. For ægtepar, der begge er medlemmer af elevforeningen, dog kun 13 kr.

Alle elevforeningens medlemmer vil ca. 1. juli 1972 modtage et girokort til brug ved indbetalingen af årsbidraget for 1972. De, der indbetaler dette årsbidrag inden 1. november 1972, vil få årsskriftet frit tilsendt. Medlemmer, der ikke når at indbetale inden denne dato, vil modtage årsskriftet pr. postopkrævning med tillæg af porto.

Adresseforandring og evt. navneforandring må meddeles til elevforeningens kasserer, Grete Killemosé, 4535 Vallekilde.

Den opmærksomme læser vil genkende ovenstående indledning fra sidste årsskrift og der er da også grund til at gentage den. Af de sidste opgaver elevforeningen har, er de årligt tilbagevendende dem der koster flest penge. Opgaver som udgivelse af årsskrift, tilskud ved bogindkøb; elevstøtten o. a. kræver ikke særlig meget arbejde, men til gengæld koster de en del penge. Hvis elevforeningen skal fortsætte med denne støtte til skolen og dens elever, og helst også udvide den til andre områder, så kræver det et ret stort antal kontingentbetalende medlemmer.

Men elevforeningens medlemstal er dalende, og det er vi kede af. Det er vor erfaring, at en del medlemmer glider fra os på grund af adresseforandring og lign., men det er vel næppe den eneste årsag. Det kunne jo også være, at elevforeningen har svigtet med hensyn til oplysningen af de kommende medlemmer, eller måske har elevforeningen ikke noget at tilbyde de kommende medlemmer, eller måske savnes aktiviteter, der vedrører medlemmerne direkte? Jeg tror, at vi i bestyrelsen vil have stort udbytte af at følge den igangværende debat om højskoleelevforeninger.

Elevforeningen fik på generalforsamlingen d. 18. juli 1971 nogle ændringer i vedtægterne. Bestyrelsen havde modtaget følgende forslag:

I par. 2 om foreningens formål tilføjes et punkt d):
d) at støtte Landsforeningen af Højskoleelevers aktiviteter til gavn for den danske folkehøjskole og højskoletanken.

I par. 7 tilføjes efter sidste punktum:
Det ene medlem vælges blandt de generalforsamlingsvalgte medlemmer af elevforeningens bestyrelse.
(Denne par. omhandler elevforeningens repræsentation i skolens styrelse).

Forslaget vedrørende foreningens formål blev forkastet af generalforsamlingen, hvorimod forslaget om foreningens rep. i skolens styrelse blev vedtaget. Samtidig havde skolen fremsat ønske om at flytte datoen for elevmødet således at den falder uden for undervisningsperioderne, hvilket resulterede i en ændring af formålspar. stk. a), som herefter lyder:

Foreningens formål er:

a) at vedligeholde forbindelsen mellem skolen og dens gamle elever. Dette søges især opnået ved udgivelse

af et årsskrift og ved afholdelse af et elevmøde *hvert år*.

Lærerforsamlingen har herefter vedtaget at elevmødet for 1972 afholdes i *den første uge i september*.

De nye medlemmer i bestyrelsen blev Anni Westphael Jensen, valgt af generalforsamlingen. Margit Gyldenlykke, valgt af vinterholdet 1970/71 og Ole Wulff valgt af sommerholdet 1971. Det betyder samtidig, at vi måtte sige farvel til Niels Juul, Niels Chr. Pedersen og Anders Kronborg Nielsen.

På generalforsamlingen blev der endvidere stillet forslag om, at elevforeningen skulle tegne et kollektivt abonnement på Landselevforeningens blad Højskolebladet. Forslaget blev forkastet, men hvis nogen har interesse for bladet, skal det oplyses, at abonnement fås ved henvendelse til Landselevforeningen af Højskolelever, Vartov 27, 1463 Kbh. K.

Korte, lange, spidse, runde, pro et contra bemærkninger angående Asger Bortmanns afskedigelse dannede afslutning på dette års generalforsamling.

Grete Killemoser og elevforeningens bestyrelse håber i det kommende år at se mange af jer til elevmøde og sammenkomster.

Med venlig hilsen til alle

Troels Sørensen.

Kalender

NOVEMBER:

1. Eleverne ankommer, velkomsttale Georg Veit
2. Film: Ribbjerg: Danmarksbilleder
4. Elevcollage over temaet: 1970
7. Lærerne læser Moozek: »I rum sø«
8. Besøg i lærerhjemmene
11. Israelske danse
21. Dans og lysshow
22. Film: Den gamle mand og drengen
25. Månedsmøde: Harald Engberg-Pedersen
- 26-28. Emnedage om de euforiserende stoffer. Heri deltog blandt andre læge Peter Ege, Dagcentret. Peter Schiøler, undervisningsministeriet. Ebbe Reich Kløvedal. Politivadokat Volmer Nissen.
28. Teatertur til Fiolteateret
29. Film: Butikken på hovedgaden

DECEMBER:

2. Beataften
9. Månedsmøde: Peter Duelund fra Det nye Samfund
12. Lærerne læser af Henning Nielsens »Fugledagn«
13. Film: Playtime
16. Major A. E. A. Jørgensen, Holbæk, taler om NATO
19. Julebal
20. Juleferie

JANUAR:

3. Eleverne ankommer
6. Knud Arnfred holder nytårstale
10. Film: Hugo og Josefine
20. Rødstrøpemøde
24. Film: Himmel og helvede
31. Film: Mælkevejen

FEBRUAR:

3. Forureningsdebat
7. Film: Brandmænd i fyr og flamme
14. Film: Tranerne flyver forbi
27. Fastelavnsbal
28. Diskussionsaften med redaktør Ejvind Marx-Larsen

MARTS:

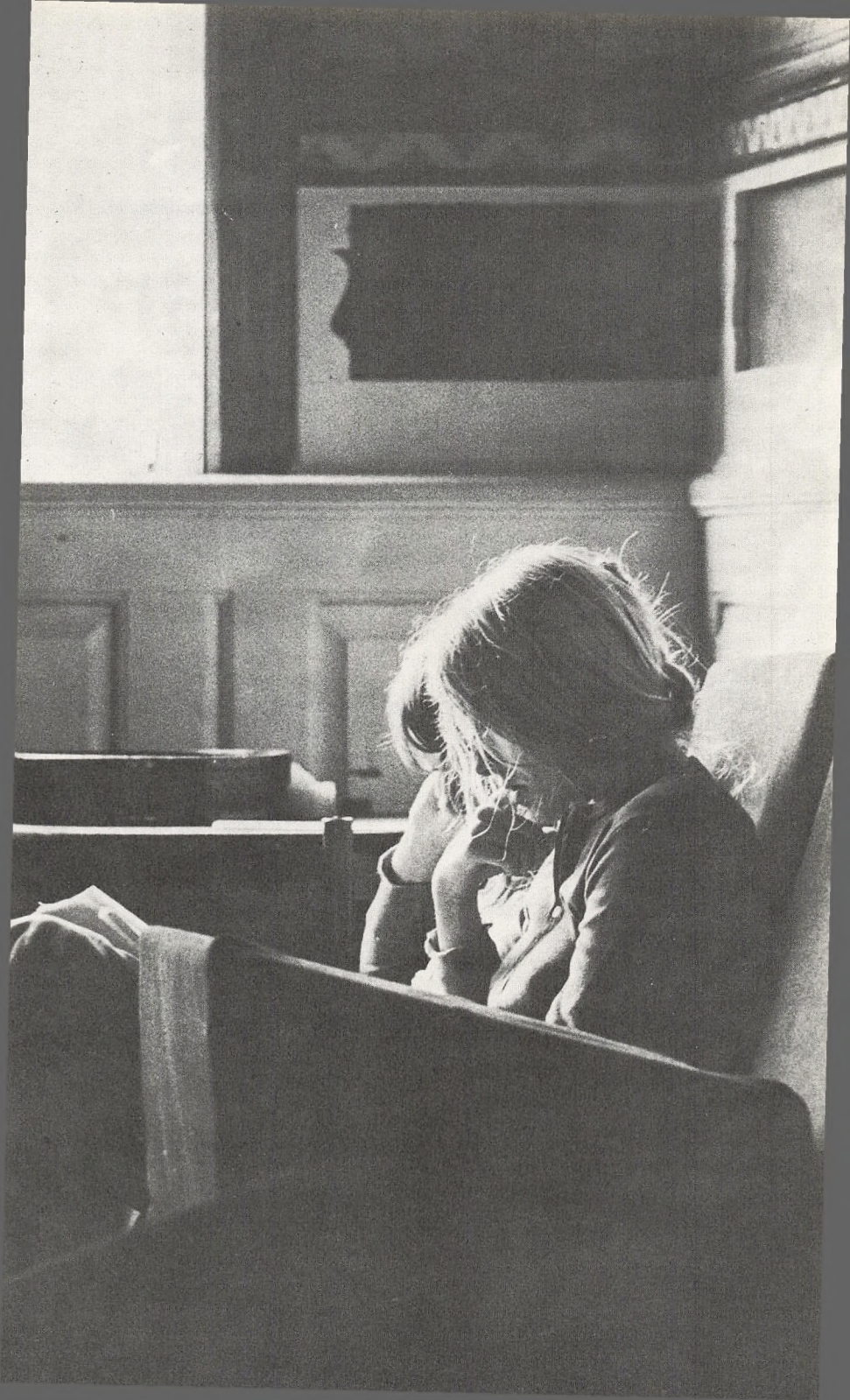
3. Arne Skovhus, Fiolteatret
7. Film: En cyklists død
16. Film: Slaget om Algier
21. Film: Oprøret i Ådalen
24. Pianisten John Damgård Madsen
27. Afslutning

MAJ:

2. Eleverne ankommer, velkomsttale ved Georg Veit
3. Lærerne læser af Henning Nielsens »Fugledøgn«
5. Israelske danse
9. Film: Den gamle mand og drengen
19. Israelske danse — diskussion over emnet: »For hvad, mod hvem på hvilke betingelser«
20. Film: Den udødelige historie
23. Film: Mælkevejen
26. Koncert med musikhøjskolens kor og orkester, dirigent: Ejner Kamp
27. Rødstrøpemøde

JUNI:

2. Gruppeteatret Rimfaxe: »Til glæden«
3. Generalforsamling i skolekredsen
5. Workshop med Rimfaxe, derefter dans
6. Film: Oprøret i Ådalen
9. Narkodebat
10. Gangfest
15. Film: Den 3. revolution
16. Film: Lonely boy. Derefter israelske danse
17. Emnedag: Højskoledebat. Indledere: Boye Jensen, Vestjyllands Højskole, og Uffe Geertsen, Askov.
19. Sommerbal
20. Film: Elvira Madigan

- 22. Film: Den 3. mand
- 23. Sankt Hans-fest
- 24. Film: Højskolejournal 69 og evaluering af emnedagen d. 17.

JULI:

I denne måned lagde prøverne på sommerskuespillet Sancho Panza en dæmper på andre aktiviteter.

- 7. Henning Kløvedal, Det nye Samfund
- 15. Bryllup; to elever gifter sig
- 17-18. Elevmøde. Lørdag aften foredrag af Poul Otto Gedde og derefter dans
Søndag: Generalforsamling i elevforeningen. Foredrag af Georg Veit. Gymnastikopvisning. Eleverne opførte Henning Nielsens »Sancho Panza«
- 20. »En aften i Højskolens have«
- 21. Film: Peoples part og Stadard Oil, undergrundsfilm
- 24. Afslutning. Lærerne læser Martin A. Hansens »Konfirmationsklokken«
- 25. Afrejse

SEPTEMBER:

- 24. Jubilarmøde
- 25-27. Efterårsmøde med følgende talere: Skoleinspektør Henrik - Biskop Hans Kvist - Professor Jørgen Dich - Undervisningsinspektør Vilhelm Nielsen - Højskolelærer Jytte Engberg - Georg Veit.

Praktiske meddelelser

EFTERÅRSMØDET holdes omkring den første søndag i 20'erne i september måned. Efterårsmødet 1972 holdes lørdag den 23., søndag den 24. og mandag den 25. september.

Alle er velkomne. De, der ønsker at bo på skolen under efterårsmødet, bedes tilmelde sig forinden.

Efterårsmødets program tilsendes gerne.

JUBILARMØDET holdes fredag den 22. september og begynder med middag kl. 18.

Elever fra årgangene 1921-22, 1922, 1931-32, 1932, 1946-47, 1947, 1961-62 og 1962 vil denne aften være skolens gæster. Pårørende og tidligere elever, der ikke er jubilarer, er også velkomne mod forudbestilling og betaling.

Jubilarer, der er medlemmer af elevforeningen, vil fra skolen modtage en indbydelse til mødet. Kender I adressen til jubilarer, der ikke er medlemmer af elevforeningen, bedes det meddelt til Grete Killelose.

Fra Vallekilde-kredsene

På turen rundt i år til kredsene tog vi anledning til at drøfte mødernes fremtid de steder, hvor deltagerantallet var blevet for beskedent. Det er en vanskelig diskussion, fordi de, som er til stede, gerne ser dem fortsætte, og de fraværende er af gode grunde forhindrede i at give udtryk for deres mening. Fra skolens side ser vi sådan på det, at vi er parate til at komme, når og hvor

man ønsker det. Men på den anden side skal deltagerantallet nok være af en sådan størrelse, at det praktisk og økonomisk er rimeligt at arrangere møderne. Resultatet blev, at vi i 1972 på mødet i Løgumkloster tager stilling til Sønderjyllandskredsens fortsatte beståen. Man blev enige om, at der burde være et minimum af 35 deltagere, for at man skulle fortsætte. Så vi ser tiden an.

Der var til gengæld enighed om at lade Østjyllandskredsen ophøre med at eksistere. I de øvrige kredse er tilslutningen så god, at der ikke er grund til at drøfte deres forhold.

Sjællandskredsen:

Formand: Troels Sørensen, Råbrovej 24, Smørum, 2760 Måløv.

Mødedag: Første torsdag i februar.

Møde i 1972: Torsdag den 3. februar i Københavns Høj-skoleforening, Vartov, Farvergade 27, 1.

Sønderjyllandskredsen:

Formand: Grd. Niels Jacob Frank, 6533 Øster-Lindet.

Mødedag: Onsdag omkring 1. oktober skiftende mellem øst- og vest-landet.

Møde i 1972: Onsdag den 27. september i Løgumkloster.

Vestjyllandskredsen:

Formand for Vardekredsen: Overlærer Evald Larsen, Elmeallé 1, 6800 Varde.

Formand for Skjernkredsen: Gårdejer Arne Rode, Moesgård, 6933 Kibæk.

Mødedag: Torsdag omkring 1. oktober skiftevis i Varde og Skjern.

Møde i 1972: Torsdag den 28. september i Varde.

Midtjyllandskredsen:

Formand: Grd. Jens Kristensen, Guust, 7861 Balling.

Mødedag: Første fredag i oktober.

Møde i 1972: Fredag den 29. september.

Nordjyllandskredsen:

Formand: Gårdejer Olav Libak Hansen, Ny Agdrup,
9830 Tårs.

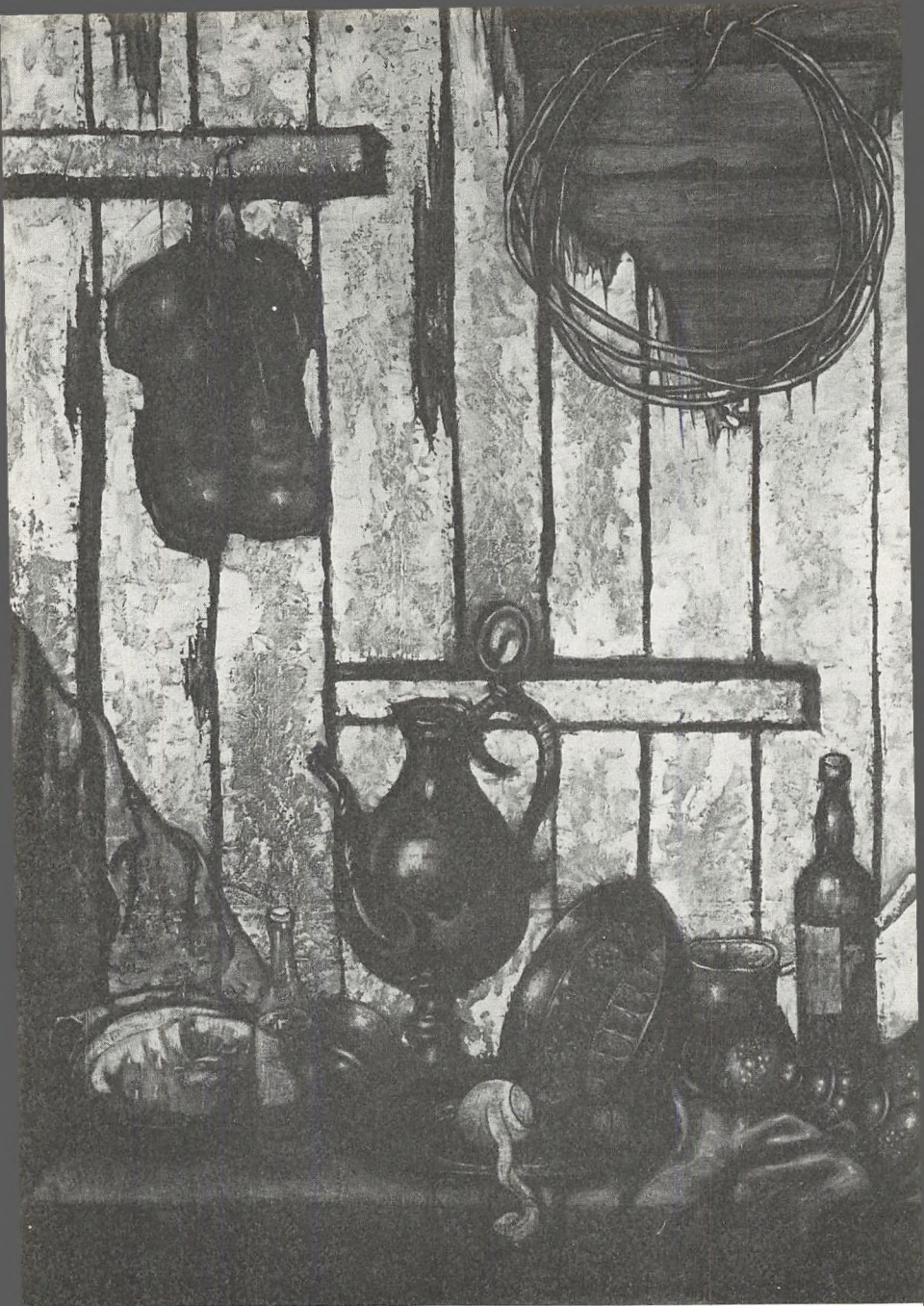
Mødedag: Første lørdag i oktober.

Møde i 1972: Lørdag den 30. september i Hjørring .

Fynskredsen:

Formand: Gartner Frede Kjær Larsen, Grønnegyden,
5494 Stige, Fyn.

Mødedag: Anden lørdag i september hvert andet år.
1972: intet møde.

Vinterholdet 1961/62

Birthe Lund Andersen, Boulevarden 24, Ålborg.

Karen Marie Andersen, »Nygård«, Vind, Holstebro.

Niels Chr. Sand Bertelsen, Torslev, Skovsgård. Død.

Inger Bisgård, Vester Ørum, Uldum.

Lars Bjørneboe, Dreyersvej 45, Rungsted Kyst. Studerede historie og kristendomskundskab indtil januar 1969. Tog derefter pædagogikum og arbejdede på Rigsarkivet. Gift med Agnete Bayer 1965. Fra juni 1970 til juli 1971 rejste begge gennem Mellemøsten, Indien og Sydøstasien til Australien, arbejdede der 2 måneder. Derefter tilbage via Hongkong, Taiwan, Japan og Sovjetunionen. Fra august 1971 højskolelærer på Breidablik højskole i Holte. Deltager i partiforeningsarbejde. Vejlesøvej 41, 2840 Holte.

Thyra Bruun, Kirkeby, Sønder Omme.

Mari-Anne Bryder, Ny Hammersholt, Hillerød. Arbejdede først med vævning. Læste fra 1963-65 til børnehavelærer på Holte seminarium. Fra august 1965 til januar 1970 ansat i børnehaver, var med til at starte en ny. Siden 1970 vikartimer. Gift 1970 med installatør Svend Larsen (nu Bryder), købte da hus i Dronningmølle. Har en lille pige. Deltager i amatørteater. Åvej 1, 3120 Dronningmølle.

Edith Christensen, Olaviusvej 13, Skagen.

Knud Peter Christensen, »Østerbjerg«, Sønderød, Ruds Vedby.

Johan Peter Christensen, Fuglevad, Helgenæs, Knebel. Er landmand. Gift 1963 med Aase Gudiksen, elev samme vinter, Spøttrup Mark, 7873 Spøttrup.

Ida Dohn, Grønfeld, Femmøller. Hoteluddannet. Startede i Århus som stuepige, tog samtidig sy- og tilskærerkursus i dagtimerne. Blev efter 3 år oldfrue, først i Silkeborg, senere i Fredericia. Gik fra hotelfaget til fabrik (syning). Gift 1968 med tjener Karsten Jøker Rasmussen. Arbejdede derefter på amtssygehuset i Århus som husassistent, er nu hjemmegående husmor. Har en pige på 1 år, venter nr. 2 til januar. Silkeborgvej 196, 2. th., 8000 Århus C.

- Jette Engelbrecht, Malmbergsvej 32, Holte.
- Nina Ferdinandsen, Vespervej 4, Hellerup.
- Mogens Frandsen, Valdemarsgade 2, Vordingborg.
- Niels Greve, »Jungedal«, Krogstrup. Har arbejdet som karl hjemme. Var i Canada sommeren 1965, på Lyngby landbrugsskole 9 måneder 1966-67. Overtog forpagtning hjemme marts 1968. Alsidigt landbrug med kvæg og søer. Gift 1967 med økonomaassistent Kirsten Brunsborg. Har en søn, Jesper, 3 år.
- Aase Gudiksen, »Bådsgård«, Krejbjerg. Hjemmegående husmor. Gift 1963 med Johan Peter Christensen, elev samme vinter. Deltager i foreningsarbejde. Spøttrup Mark, 7863 Spøttrup.
- Birthe Hansen, Bønnerup, Glesborg.
- Elly Mønster Hansen, Hesselbjerre, Thyregod.
- Grethe Lohmann Hansen, Hårbølle forskole, Askeby.
- Ingerlise Enghave Hansen, Kolding Landevej 37, Vejle.
- Jens Hansen, Tøvelde, Stege.
- Søren Lyng Hansen, »Stisegård«, Skævinge.
- Kaj Haugård, Ny Boller, Tårs. Efter elevtiden i tømrerlære, har siden virket inden for faget. Har desuden taget sløjdlæreruddannelse fra Kerteminde husflidshøjskole, underviser nu på 3. år i træarbejder på aftenskole. Gift 1966 med Inga Lundegård. Har en datter, Charlotte, på 3 år. Deltager aktivt i faglig forening. Præstevænget, 9830 Tårs.
- Vibeke Henningsen, Toreby centralskole, Flintinge. Har været 1 år i England som au-pair girl. Læst til fritidspædagog, har været færdiguddannet i 4 år. Arbejdet på fritidshjem med adfærdsvanskelige børn, på en træningsskole for små mongoler, er nu på et dagcenter for voksne handicappede. Studieophold i Polen, Bulgarien og Skotland. Rosenvængets Allé 14, 2100 København Ø.
- Karen Marie Henriksen, Fårbæk, Karup. Død.
- Lars Hindsgaul, Grumstolsvej 27, Højbjerg. Uddannet som journalist ved Århus Stiftstidende, Århus. Først beskæftiget med politisk reportage på Christiansborg, senere skolemedarbejder ved bladet i Århus. Kombineret studie- og forretningsrejse til USA og Canada i 1½ år. Solgte malerier fra by til by. Gift med sygeplejerske Anni Graner 1968. Har en datter. Kratledet 12, 8320 Mårslet.
- Åge Hiirth, Fragariavej 8, Hellerup.
- Gunnar Høge, Egelev, Nr. Alslev. Efter højskoleopholdet soldat ved Den kgl. Livgarde, elev på Næsgård agerbrugsskole, arbejder ved landbruget hjemme. Gift 1966 med Kirsten Petersen, elev sommeren 1962. Ø. Kippinge centralskole, 4840 Nr. Alslev.

Ingrid Kathrine Højberg, Malle, Tistrup. Først 1 år i huset i København, derefter syerske i 5 år på fabrik i Hammerum. Gift 1964 med specialarbejder Tage Graversen. Er hjemmegående husmor. Har 2 børn, Annette 5 år og Ole 2 år. Går til gymnastik. Enghavevej 8, Horne, 6800 Varde.

Bente Jacobsen, Bæk, Store Nustrup.

Elsebeth Øster Jensen, »Stenbjerggård«, Kolby.

Else Egeskov Jensen, Lejrskov, Lunderskov. Gift maj 1962 med Erling Rasmussen. Bosat i Bodilsker i mandens barndomshjem, en ejendom på 15 tdr. land. Hjælper til i mark og stald. Har 4 børn, Eva 8 år, Elin 7 år, Erik 5 år og Emil 2 år. Går til gymnastik hver vinter i Bodilsker. Har flere somre været med på amts-gymnastikholdet, var fanebærer for Bornholms damer ved landsstævnet i Holstebro. Har ledet gymnastik 4-5vintre. Deltager som skytte i Bodilsker skytteforening, er medlem af bestyrelsen i gymnastikforeningen. »Engbo«, Bodilsker, 3730 Neksø.

Ester Cronwald Jensen, Borups Allé 141, København N.

Holger Skov Jensen, »Sorgenfri Ågård«. Bygholm landbrugsskole 9 måneder 1962-63. New Zealand 2 år. Askov højskole 1967-68, derefter bestyrer på gården hjemme. Tog realeksamen sommeren 1971 fra Glamsbjerg friskole. Går nu på studenterkursus i Århus. Dyreparken 120, Søften, 8382 Hinnerup .

Jonna Jensen, »Højløkke«, Bro Mark, Brenderup. Sygeplejeelev fra 1962-66 på centralsygehuset i Holbæk. Arbejdet som deltidsbeskæftiget sygeplejerske siden, først på Ortopædisk hospital, senere på et plejehjem i Ballerup, er nu på Glostrup amtsygehus' neurokirurgisk afdeling på deltid. Gift 1966 med maler Alex Raun, har en søn, Steen, på 5 år. Ejbymosevej 205, 2600 Glostrup.

Kirsten Jensen, Foldingbro, Lintrup. Først stuepige. Derefter medhjælper på kolonien Filadelfia, Dianalund i 3 år. Gift 1965 med depotindehaver Ib Jørgensen. Er nu hjemmegående husmor, men har afløserarbejde som servitrice på Knabstrup Kro. Har to børn, 4½ år og 15 måneder. Har selv bygget hus, garage og depot. Albani depotet, Abildgårdsvej 21, 4430 Knabstrup.

Niels Krog Jensen, Erslev.

Haldane Joensen, Rasmusargøta 5, Torshavn.

Helga Føge Jørgensen, Bellahøjvej 6, Brønshøj.

Ninette Borop Jørgensen, Gruts Allé 1, Hellerup.

Svend Jørgensen, Ormslev. Indtil august 1965 hjemme afbrudt af et ophold på Bygholm landbrugsskole 1962-63. Rejste derefter

som mandlig leder af Flensted-Jensens gymnastikhold »Jorden Rundt« 1965-66. Overtog 1967 gården »Petersminde« og er stadig beskæftiget ved den. Gift 1967 med Bente Schmidt Petersen, Ringsted. Er formand for Bering ungdoms- og gymnastikforening. »Petersminde«, Ormslev, 8260 Viby J.

Herdis Midtgård Krag, »Trappendal«, Hejls. Begyndte efter opholdet på Vallekilde uddannelsen som husholdningslærer i Sorø, færdig april 1966. Underviste sommeren 1966 på Flemming efterskole ved Horsens. Har siden undervist i aften- og den kommunale ungdomsskole, er vældig glad for arbejdet. Har også arbejdet som vikar og faglærer i folkeskolen. Gift 1966 med landmand Hans Christian Eriksen. Har to børn, 3½ år og 7 måneder. Er i bestyrelsen for den sydlige sektion af »Danske husholdningslærerinder« og deltager aktivt i fagets forening. »Vestergård«, M. Nissensvej 3, Ustrup, 6500 Vojens.

Rasmus Krarup, Amtssygehuset, Stege. Søgte efter højskoleopholdet ind ved forst- og jagtvæsenet. Fik plads på godset Krabbesholm ved Skibby, var der 8 måneder. Soldat ved Livgarden 16 måneder. Derefter plads på Klitgård ved Ulstrup syd for Dronninglund 1 år, det var nærmest opdræt af fasaner, agerhøns og vagtler. Havde samtidig noget aftenskoleundervisning i Ulstrup. Fik lyst til at blive lærer, rejste til Møn og fik et vikariat på 1½ år. Kom derefter på Den frie Lærerskole i Ollerup, var der i 4 år, er nu lærer i Bjerringbro. Håber at se mange til jubilæet. Steen Billes Gade 2, 2., Århus N.

Anders Larsen, »Transinggård«, Lundby.

Søren Kirk Larsen, »Lajgård«, Strøby.

Anne Knudsen Lund, Hygum, Esbjerg. Forskellige pladser, blandt andet i Norge. Er nu husmor på en gård. Gift 1965 med Erik Jørgensen. Har 2 piger, Bente 5 år og Anette 2 år. Stårup, 6690 Gørding.

Djonna Månson, Svendborgvej 1, Hjallesø.

Kirsten Madsen, Pontoppidansgade 10, Århus.

Kirsten Weiss Madsen, Havnegade 7, Frederikshavn.

Elly Matstrup, »Vester Møldrup«, Lomborg, Fåre. Havde først plads på Sjælland. Rejste derefter til Norge 1 år. Fik lyst til at se Bornholm og tog plads som servitrice 1½ år. Havde derefter plads på et lager for håndarbejder i København, derfra til Magasin. Senere halvdagsplads på et kontor, gik på realkursus om aftenen. Fra København til Vejle på seminariet, blev småbørnslærer 1. februar 1971. Virker nu på Fyn og er meget

glad for arbejdet. Skal giftes i november med landmand Viggo Pedersen. Ronæsbro, 5580 Nr. Åby.

Margeret Miller, 7520 Stoddard Lane, Citrus Heights, Californien, USA.

Søren Mølbjerg, Jerslev Jylland.

Niels Thimm Møller, Roager. Har arbejdet på forskellige fabrikker i Sønderjylland, Højer tæppefabrik og Danfoss. Er nu på et moderne teglværk som truckchauffør. Brunsnæs, 6310 Broager.

Per Møller, »Sønder Nordentoft«, Sjørring, Thisted. Lært praktisk landbrug på forskellige gårde i 3½ år. På Lyngby landbrugsskole 1965-66. Dimitteret fra Landbohøjskolen 1970 som agronom. Har siden været ansat ved Det Landøkonomiske Driftsbureau i København. H. C. Ørstedsvej 7 B, 1879 København V.

Vibeke Møller, Under Elmene 14 A, København S. Været i arbejde som børnehavelærer i 4 år. Derefter hjemmegående husmor. Har en pige på 2 år. Gift med anlægsgartner Per Andersen. Jens Warmingsvej 75, 2300 København.

Knud Mørup, »Anelyst«, True, Brabrand.

Anna Marie Nielsen, »Midtgård«, Hårup, Brædstrup. Først 6 måneder i en købmandsforretning. Derefter 7½ år på Det nordiske Kamgarntsspinderi i Sønderborg. Er nu hjemmegående husmor, har et par rengøringstimer på Nydamskolen i Vester Sottrup. Gift 1967 med lokalarbejder i Post- og Telegrafvæsenet Erik Rerup. Har købt nyt hus i Vester Sottrup. Deltager i gymnastik. Solvangen, 6385 Vester Sottrup.

Birgit Fraas Nielsen, Skansevej 73, Hillerød. Elev på Sønderborg idrætshøjskole sommeren 1962. Startede august samme år på Zahles seminarium, færdig 1967. Var derefter ansat i Slagelse i 2 år. Blev gift og boede i Californien 1 år. Efter hjemkomsten arbejde på Bjørnehøjskolen i nærheden af Helsingør. Fik foråret 1971 en søn, Jacob. B. Dalsgård, St. Lyngby gl. skole, 3320 Skævinge.

Charlotte Rydberg Nielsen, Idrætsvej 95, Hvidovre.

Ida Rønning Nielsen, »Grønvang«, Vonsild.

Jørn Møller Nielsen, Rakkeby, Hæstrup.

Kirsten Elise Nielsen, »Stenager«, Rødvig. Først på Ballerup ride-skole 1 år, derefter plads ved landbruget indtil sommeren 1966, blev da gift med mekaniker Hans Jørgen Flytkjær. Har som hobby et lille landbrug på 3½ tdr. l. Er hjemmeløbende husmor

med 3 børn, 2 drenge på 4 og 2 år samt en lille pige på 4 måneder. »Nordlund«, Havnelev, 4673 Rødvig, Stevns.

Arne Olsen, Bonderup.

Estrid Olsen, »Hjørnegård«, Hundie, Greve.

Karen Elise Olsen, Gabøl Hede, Gabøl. 1 år på Rønshoved børnehjem, 3 år på Rise planteskole. Gift 1963 med gartner Inge-mann Søndergård. Byggede 1965 statslåmsgartneri på Uge Mark, 1200 m² med nelliker og 2 ha med grønsager. Har 2 piger, Anne Lene 7 år, Ingrid 5 år og Helga 2 år. Uge Mark, 2363 Tinglev.

Kirsten Marie Borch Olsen, »Poppelly«, Varpelev, Klippinge. Begyndte maj 1962 som elev på Evensølund under Statens Åndssvageforsorg, 3 års elevtid med 2 gange 5 måneders skoleophold i København. Arbejdede 3 år som plejerske på mandsafdelingen på Evensølund, glad for arbejdet. Gift 1968 med brødkusk Kurt Pedersen. Har 7 tdr. land som drives om søndagen. Er nu hjemmegående husmor, har 2 drenge, Peder 2¹/₂ år og Niels på 6 måneder. Er med i amatørteater og går til folkedans. Er leder af lokalt 4-H arbejde, havearbejde om sommeren og hobbyarbejde om vinteren. »Vejbo«, Jørslev Mark, 4653 Karise.

Anders Kragh Pedersen, »Risagergård«, Gummerup, Glamsbjerg. 1962-63 elev på Korinth landbrugsskole, derefter plads ved landbrug ¹/₂ år, har siden været hjemme. I 1965-66 3¹/₂ måned i kibbutz i Israel.

Kresten Pedersen, »Broshøj«, Smidstrup, Vrå.

Ebba Møller Petersen, Artillerivej 4, Randers.

Solveig Petersen, Snoldelev, Gadstrup. Efter opholdet på Vallekilde ekspeditrice i Dalby og Ll. Skensved brugsforeninger. Siden 1966 ansat som kontorassistent i Bogklubben Union. Gift 1964 med vognmand Jørgen Pedersen. Vordingborgvej 48, Hustrup, 4600 Køge.

Sussie Petersen, Enghavevej 120, København SV.

Karen Margrethe Lyhne Rahbek, Vinten Skov, Lund. Uddannet til børnehavelærer på Jydsk Børnehaveseminarium i Århus. Har været fastansat i Galten børnehave i 3 år, men arbejder nu kun som afløser samme sted, da der skal hjælpes til ved landbruget hjemme. Gift 1965 med landmand Ejnar Gadegård. Kielsgårdsvej 13, Jaungyde, 8680 Ry.

Ditte Rasmussen, Ryparken 8, København Ø.

Dorthe Rasmussen, Abel Catrinesvej 12, København V. Først 1 år på en gård i Nordjylland. Kom på kontor og fik handelsmedhjælpereksamen. Sorterer breve på et posthus 2 aftener om

ugen. Passer hjem og børn. Gift 1966 med en tysk sømand, Detlef Timm. Abel Chatrinesgade 21 A, 1. tv., 1654 København.
 Inge Merete Rasmussen, »Blunkegård«, Øster Ulslev. Uddannet som dekoratør i Køge. Gift 1965 med regnskabschef Ole B. Jacobsen. Passer nu hus og børn, Klaus 5 år og Tine 4 år. Agerledet 13, 2730 Herlev.

Joanne Rasmussen, 13603 East Michigan Ave, Clinton, Michigan, USA.

Margit Rasmussen, Ejby, Kirke Hyllinge.

Myrna Rasmussen, Eskerod, Løgten. Arbejdede først i en børnehave. Kom december 1962 i lære i en manufakturforretning. Har siden januar 1966 været ekspeditrice hos Fischer Gardiner i Århus. Kaløvej 31, Eskerod, 8541 Skødstrup.

Birthe Ruhe, Holbækvej 31, Hvalsø.

Kelvinn Sommer, Spurvevej 19, Glostrup. Studerede fra 1962-65 kunst i forskellige europæiske lande. Flyttede til Sverige 1966 og har arbejdet der siden som kunstmaler og poet. Har i disse år også knyttet forbindelse med folkrørelserne og arbejder som lærer i Vuxenskolans regi. Gift 1966 med en svensk billedhuggerinde, Marita Norin, har en søn. Deltager ikke direkte i foreningsarbejde, men har en del samarbejde over de nordiske grænser kunstnere og forfattere imellem. Storgatan 10, Flen, Sverige.

Bodil Steenberg, Vestergade, Rørvig. Har prøvet en masse forskelligt: Hospital, fabrik, cafeteria, stormagasin og 2 år på tilskærings- og kjolesyningsseminarium. Blev barneplejerske 1970 og er nu på Bispebjerg fødeklinik. Regner med at tage hjem og begynde i den nye børnehave i Rørvig, når den bliver færdig. Er medlem af organisationen Terre des Hommes. Toldbodvej 40, 4581 Rørvig.

Kathrine Stokbæk, Vester Nebel, Esbjerg. Har arbejdet som kokkepige på børnehjem, alderdoms- og plejehjem, er nu hjemmegående husmor på landet, hjælper til i mark og stald. Gift 1970 med landmand Niels Peder Thomsen, har overtaget hans fødehjem. Debel, 6753 Agerbæk.

Annette Sørensen, Udby, Holbæk.

Marie Elisabeth Uhre Sørensen, »Horsbølgård«, Bounum, Gårde. Først 1 år hjemme. Sommeren 1963 kokkepige på »Hotel Sydstrand«, Vejers strand. Derefter på et 2 måneders tilskærerkursus i Varde. Gift 1964 med Kristian Brink. Har en gård på 53 tdr. land. Er hjemmegående husmor og hjælper til i mark og stald. Har 2 piger, Tina 4 år og Gitte 7 måneder. Er medlem af hus-

holdningsforeningen og går til gymnastik. Nr. Billum, 6852 Billum.
Inge Trinks, Slesvigsgade 4, Flensborg, Sydslesvig.

Sommerholdet 1962

- Birthe Alsted, »Vestervang«, Tørring.
Kirsten Andersen, »Østergård«, Hvidsted, Tårs. November 1962 på Engelsholm håndarbejdsskole 8 måneder. Fra august 1963 ansat som gymnastik- og håndarbejds lærer ved Tårs skole, har nu kun gymnastik samme sted. Gift 1965 med lærer Bjarne Maul. Har 2 drenge, 5 og 3¹/₂ år. Leder gymnastik, har haft hold til landsstævne i Århus og Holstebro. Præstevænget 15, 9830 Tårs.
- Dagmar Bach, »Ilsø Vestergård«, Ulstrup. Hjemmegående husmor. Gift 1962 med Alfred Frandsen. »Møgelgård«, 7300 Jelling.
- Birthe Bovedt, Hesseltoften 5, Hellerup.
Kirsten Brinch-Nielsen, Gammellosevej 172, Lyngby.
Helga Elisabeth Christensen, Rodstedvej 6, Suldrup. Først ¹/₂ år som husbestyrerinde for en bror, derefter ¹/₂ på sy- og tilskærerskole, har siden arbejdet på systue, først i Ålborg og siden oktober 1967 i Sønderjylland. Gift 1969 med statskvarbejder Hans Peter Mortensen. Hjælper manden med at lede folkedans, både børn og voksne. Kongevej 14, Arnum, 6510 Gram.
- Anne Christiansen, Enghavevej 134, København SV.
Tove Christiansen, »Bakkely«, Tornved, Jyderup.
Brita Christoffersen, Øster Børsting, Stoholm, Jylland.
Holger Schmidt Degn, Astrup, Brøns. Vinteren 1962-63 elev på Den udvidede højskole i Haslev. Kom på Haslev seminarium april 1963, dimitterede juni 1968. Har siden været lærer på Holmegårdsskolen i Fensmark. Det er en fin arbejdsplads — 42 lærere og 630 elever. Folkeskolen er til tider bedre end sit rygte — jeg håber det samme for højskolen. Gift 1962 med lærer Inger Thomasen. Har 3 børn, 7, 6 og 4 år. Er lærerrådsformand. Englerupvej 2, Høm, 4100 Ringsted.
- Bodil Hansen, Bramstedlund, Læk, Sydslesvig.
Bente Skov Jensen, Stevnsborgvej 12, Ølby Lyng, Køge. Først 3 måneder i køkkenet på Køge sygehus. Kom november 1962 i

- lære som økonomaelev på Roskilde amts- og bys sygehus, var der til november 1965, derefter 6 måneder på økonomaskolen, eksamen april 1966. Gift 1964 med Jørn Schultz. Er nu hjemmegående husmor, har 2 børn, Anne 6 år og Michael 2 år, har desuden børn i dagpleje. Stenaldervej 6, Ølby Lyng, 4600 Køge.
- Birthe Jensen, Banegårdsvej 7, Glostrup.
- Kristina Sofie Joensen, Gåsedal, Færøerne.
- Birtha Sandahl Jørgensen, Margrethevej, Snedsted.
- Erik Knudsen, Glim Mark. Roskilde. Først soldat, derefter i Zambia 2 år, Askov højskole vinteren 1966-67, Afrika 2 år. Arbejder nu som gartner i Tåstrup. Dyssegårdsvej 7, Allerslev, 4320 Lejre.
- Lene Nygård Kristensen, Hemmeshøj, Forlev. Gift 1962 med gdr. Helge Clausen. Har 3 børn, Lisbeth 7 år, Palle 5 år og Anders 1/2 år. Leder gymnastik på Vinde Helsing efterskole, har også ledet frivillig gymnastik. Deltager i foreningsarbejde. »Bannergård«, Vinde Helsing, 4281 Gørlev.
- Annelise Kronbo, Enderslev, Hårlev. Taget 1 års barneplejeuddannelse. Passet børn privat. På Rødkilde sygeplejeskole 1964. Lært til sygeplejerske i Næstved 1965-68. Derefter arbejdet på amtssygehuset i Gentofte og på centralsygehuset i Holbæk, er nu igen på centralsygehuset i Næstved. Gift 1969 med en landmand, har en gård ved Næstved. Går til gymnastik. Kronbo Andersen, »Dalgård«, Ll. Tvede, 4731 Brandelev.
- Anne Leisner Larsen, Kirkepladsen 11, Næstved.
- Birthe Marie Larsen, »Stenledgård«, Gerdrup, Roskilde. Læst til børnehavelærer på Seminariet for Småbørnspædagoger, færdig 1965. Arbejdet 1 år med sindssyge børn hos Sofie Madsen, derefter 1 år med åndssvage børn på Ebberødgård. Er nu ansat på Himmelev kommuneskole som børnehaveleder. Leder studiekreds på aftenskole. Gift 1962 med arkitekt Jørgen Renvald. Nystedvej 9, Veddelev Str., 4000 Roskilde.
- Inger Madsen, Engelstoftgade 3, Odense.
- Rita Sonja Madsen, »Bjerregård«, Nørre Ørslev, Egebjerg.
- Janos Malajos, H. C. Ørstedesvej 111, Ringkøbing.
- Knud Mikkelsen, Viby Mark, Viby, Jylland.
- Lene Mortensen, Ølbyvej, Ølby Lyng, Køge. Gift med en isralit og bor i Israel.
- Svend Åge Mortensen, Kastager Strand, Kastager. Elev på Vallekilde igen vinteren 1962-63. Fra april 1963 til november 1968 arbejde på Vallekilde. Er nu arbejdsmand hos murermesteren i Vallekilde. Er med i håndbold- og badmintonudvalget. Posthuset, 4535 Vallekilde.

Ingerlise Nancy Nielsen, »Hvidemosegård«, Kirke Hyllinge. Arbejdet som damefrisør fra august 1962 til maj 1963, blev da gift med landmand Kurt Christiansen. 6 ugers bryllupsrejse til Sverige, Finland og Norge. Boede i Moss i Norge indtil november 1963, derefter 2 måneder i Sverige. Købte da Pælegården på 132 tdr. land, har boet der siden. Har 2 piger, 7 og 5 år. Er aktiv gymnast og er pianist i gymnastikforeningen. Pælegården, 4190 Munke Bjergby.

Ingrid Fløe Nielsen, Thorsted, Tim.

Doris Birgitte Olsen, Beersted, Snedsted.

Karen Gershøj Petersen, »Stjernegården«, Soderup, Tølløse. Efter opholdet på Vallekilde plads i huset .Er nu hjemmegående husmor med 2 børn, Preben 4 år og Ulla 2 år. Gift 1964 med telefonmontør Egon Klarskov Hansen, elev 1960-61. Er aktiv gymnast og er medlem af husholdningsforeningen. Soderup, 4340 Tølløse.

Kirsten Elisabeth Petersen, Horbelev. Efter højskoleopholdet uddannet til lærer, dimitteret fra Vordingborg Statsseminarium 1967. Derefter ansat ved Kippinge centralskole. Gift med Gunnar Høge januar 1968. Ø. Kippinge centralskole, 4840 Nr. Alslev

Mette Gudrun Petersen, Mianghøj, Kirkehørup.

Karin Peters, Inderhavnen 9, Frederiksstad, Sydslesvig.

Billy Kaae Rasmussen, Digtergangen 1, Søborg. 2 år på Elbæk lærerskole, derefter lærer på Hoven og Stevns ungdomsskoler. Gennemgået HF-kursus, har siden 1969 været ansat på Rygårds franske skole. I sommerperioden desuden leder af en skolehave for 150 børn i Københavns kommune. Gift 1968 med sociologstuderende Kirsten Høyer. Har en dreng, Thomas, 3 år. Beboerudvalgsarbejde i bebyggelsen »Måløvpark«, Ballerup. Klubarbejde med børn og unge samme sted. Knastebakken 233, 2750 Ballerup.

Karen Rasmussen, »Søndergård«, Gjern, Skannerup. Passet hus for ugift bror 1½ år. Gift 1964 med landmand Villy Jensen. Passer nu hjem og børn, 2 piger, 6 og 5 år, venter en dreng i november. Hjælper med at passe dyrene. Går til gymnastik. »Skåruphaldgård«, 8883 Gjern.

Birgitte Raun, Tingskiftevej 2, København NV. Afløser for hjemmesygeplejerske i Sønderjylland 2 år. De sidste 3 år arbejdet på Kalundborg sygehus, nu hveranden uge på blandet med. afdeling. Har 2 børn, Lisbeth 11 år og Klaus 8 år. Esbern Snaresvej 23, 2., 4400 Kalundborg.

Hanne Rimmen, Bagterpvej 84, Hjørring.

Luciano Scaglione, Alstrup, Nørre Alslev.
Irene Sørensen, Illerup Mellempvang, Kalundborg.
Jens Erik Thomsen, Bakken 5, Holbæk.

Til jubilærfesten, som holdes i forbindelse med efterårs mødet, vil der blive udsendt særlig indbydelse med nærmere oplysninger.

Vinterskolen 1970/71

- Bente Andersen, Svanegade 9, 1328 København K. (01) 12 09 02
Birger Daugaard Andersen, L. E. Bruunsvej 28, 2920 Charlotten-
lund. Or. 40090
Erik Dalgas Andersen, Huslodsvej 73, 2., 7000 Fredericia
Hlle Andersen, Krogsteenshave Plejehjem, Krogsteensallé 47,
2650 Hvidovre
Jytte Andersen, Kastbjerg, 8970 Haundal (06) 47 01 15
Jørgen Holst Andersen, Søborghus Allé 6, 2860 Søborg, Sø. 8907
Karin B. Andersen, »Søgård«, Tosted Mark, 3650 Ølstykke
(03) 17 82 92
Lis Andersen, Roskildevej 211-213, 2500 Valby, Va. 10551
Mona Bertelsen, Østergårdstræde, 4772 Langebæk, Langebæk 30
Peter Birch, Rådhusvej 46, 2750 Ballerup, (01) 97 20 69
René Carlsen, Værebrovej 64, st., 2880 Bagsværd
Dorthe Chabert, Frederiksvej 39, 2000 København F
Bente Christiansen, Radbjergvej 7, 4873 Væggerløse, (03) 87 70 63
Anne Grethe Clausen, Christiansborg Ridebane 2, 1218 København
K (01) 12 37 64
Jeanne Dupont, Ved Bellahøj 11, st. tv., 2700 Brønshøj
Anette Frederiksen, Hundie Strandvej 213, 2670 Greve Strand,
(01) 90 05 44
Jakob Fries, Gøtterup, 6520 Toftlund
Ida Gotfredsen, Fyrkatvej 3, 8200 Århus N, (06) 16 51 49
Margit Gyldenlykke, Kollegiet vær. 294, Bredahlsgade,
4200 Slagelse
Annette Hansen, Vigerslevvej 210, 2., 2500 Valby
Bente Hansen, Espegårdsvej 18 A, 2880 Bagsværd
Birte Hansen, Frederiksberg Allé 5, 1., 1820 København V
Ejner Ibsen Hansen, Fillosofvænget 18, 2. tv., 2400 København NV
Ester Hansen, Dan-Am spædbørnehjem, I. C. Modewegsvej 17,
Brede 2800 Lyngby
Lars Aabenhus Hansen, Berners Vænge 17, st. th., 2650 Hvidovre,
(01) 78 16 35

- Lis Hansen, Postparken 14, 1. th., 2770 Kastrup
 Lissie Hansen, Svanevej 19, 6100 Haderslev
 Marianne Brix Hansen, Erik Mendesvej 8, 4000 Roskilde,
 (03) 35 44 73
 Niels Heickendorf, Hedeparken 77, 2750 Ballerup
 Peter Hendriksen, Skansebakken 10, 6400 Sønderborg
 Maiken Holmgren, Sigerslevøster, 3320 Skævinge
 Kate Hummel, Studsgårdsgade 27, 1., 2100 København Ø
 Lis Jacobsen, Rebekkevej 42, 2., 2900 Hellerup
 Nanna Jacobsen, Vickær 13, Trørød, 2950 Vedbæk, (01) 89 01 87
 Annelise Jakobsen, Stutterivænget 7, 3400 Hillerød
 Anna Damgaard Jensen, Tokkekøbvej 37, 3450 Allerød,
 (03) 27 49 12
 Birgitte Jensen, Bækgård, 4720 Præstø, Præstø 423
 Lisa Jensen, Biltis Mark, 4050 Skibby, (03) 40 44 94
 Mette Jensen, Bag Vænget 14, 3400 Hillerød
 Ove Jensen, Tybjerg-parken 105, Brøndby Strand, (01) Fa. 4891
 Ange Lise Johannsen, Kvinderup skole, 3550 Slangerup,
 (03) 27 81 91
 Lisbet Juhler, Nygårdsvej 146, 6700 Esbjerg, (05) 12 87 17
 Annie Jørgensen, Wiedeweltsgade 6, st., 2100 København Ø,
 Øbro 4183 x
 Inge Knudstrup, Bartholinsgade 15, 1., 1356 København K,
 By 5526 y
 Susanne Skov Kristensen, »Gundershøj«, Skibinge, 4720 Præstø,
 (03) 795-130 U
 Neel Kristiansen, Baldersplads 1, 4. tv. 2200 København N.
 Anne-Grethe D. Krogh, H. C. Ørstedvej 100, 7400 Herning
 Annette Larsen, Flynderborgvej 1, 3000 Helsingør, (03) 21 84 66
 Marianne Larsen, Dybbølsgade 23, 2. tv., 1721 København V,
 (01) 31 89 02
 Mikael Lindboe, Parkvej 7, 4200 Slagelse, (03) 52 42 80
 Benni Lindholt, Vestervang 22, 4300 Holbæk
 Lisbeth Lysgaard, Østergade 30, 9850 Hirtshals, (08) 94 14 06
 Jørgen Tvedegaard Madsen, Allerslev Posthus, 4734 Allerslev
 Elise Markersen, Hobrovej 97, 1., 9000 Ålborg, (08) 12 76 27
 Jerry Minkoff, 32-20 89 th. Street, East Elmhurst, 113 69 New
 York, USA
 Bent Mogensen, Mosedybet 10, 2880 Bagsværd, (01) 98 48 31
 Ivan Nyby Mortensen, Dickensallé 1, 3. th., 2860 Søborg
 Esben Munch, »Mølhaug«, 8883 Gjern
 Irene Niedziella, Bakkevej 2, 6100 Haderslev

- Bente Nielsen, Diakonissestiftelsen, Peter Bangsvej 1, F.
 Christian Nielsen, Hv. Enghavevej 68, 1. th., 2650 Hvidovre
 Emely Nielsen, »Kullegård«, 4734 Allerslev, Enghave 135
 Ilse Brunsgaard Nielsen, Viborgvej 105 B, 1., 8210 Århus V
 Lene Nielsen, Nansensgade 69, st. th., 1366 København K,
 Pa 9459 V
 Stig Nielsen, Hedeparken 103, 1. th., 2750 Ballerup
 Vette Møller Nielsen, c/o Ole Vej, Rendsborggade 1, vær. 38,
 7500 Holstebro
 Bendte Nissen, Florasvej 31, st. th., 2600 Glostrup, (01) 96 83 76
 Lis Orloff, Søborghus Allé 6, 2860 Søborg
 Jens-Peter Pedersen, Digterparken 2, 2750 Ballerup
 Jens Stougaard Pedersen, Vinkelhuse 51, 7. tv., 2770 Kastrup
 Kirsten Petersen, Tranevej 15, 5000 Odense, (09) 12 60 18
 Lone Petersen, Ole Suhrsgade 21, 4., 1354 København K, Pa 6420
 Niels Petersen, Schleppegrellsgade 7, 2. th., 2200 København N
 Niels Qvirin-Hansen, Langesøvej 6, 5000 Odense, (09) 11 33 03
 Ingelise Rasmussen, Ejbyvej 13, 2. ,Skovlunde
 Mogens Graulev Rasmussen, Sjællandsgade 91, 8000 Århus C,
 (06) 12 55 04
 Susanne Falkenberg Rasmussen, Vuggestuen Egmontgården, Søn-
 dervangen 95, Viby J.
 Sven Risom, Bagsværdvej 219, 2880 Bagsværd, (01) 98 15 24
 Nina Schectman, 175 Kings Court Teaneck, New Jersey 07666 USA
 Merethe Schou, c/o Rasmussen, Carl Bernholdtsvej 5, 2. tv., Kø-
 benhavn F, Eva 371
 Erik Schultz, Kobbersted, 6070 Christiansfeld
 John Sell, Amagerfælledvej 14, 3. tv., 2300 København S,
 Am 9456 X
 Ebbe Spange, Skalbjergrvej 23, 5000 Odense
 Lisbeth Stage, Tårnbæk Strandvej 105 P, Gentofte
 Connie Steffensen, c/o Nielsen, Boeslundevej 2, 2700 Brønshøj,
 (01) 94 82 94
 Lis Svendsen, Hovedgaden 9, 1. th., 2800 Lyngby, (01) 88 41 39
 Kirsten Thomsen, Frederiksdalsvej 5, F, 2830 Virum, (01) 84 55 37
 Dennis Verting, Blågårdsgade 49 o. g. 2., 2200 København N
 Birgir Wang, Højskolevej 1, 3800 Torshavn, Færøerne, tlf. 12634
 Hanne Winther, Bredgade 24, 2., 4000 Roskilde
 Toni Winterskov, Aller pr. 6070 Christiansfeld
 Irmgard Wolter, Svendclodden 6, st., 2400 København NV
 Paul Work, Prinsesse Alexandrines Allé 8, Charlottenlund
 Hanne Zacho, Akacievej 34, 2830 Virum, (01) 85 13 86

Adresseliste sommerskolen 1971

- Birgit Andersen, Helge Rodes Allé 8, 3. tv., 2500 Valby
 Hans Andersen, Tingvej 12, 7900 Nykøbing Mors
 Jørgen Bangsholt, Klokkehøjen 7, 2400 København NV
 Lene Bech, Gl. Strandvej 440 A, 3050 Humlebæk
 Hanne Bierring, Strandboulevarden 42, 4., 2100 København Ø
 (ØB 3063)
 Anna Bohm, Valhøjsallé 75, 2., 2610 Rødovre
 Annette Bohm, Valhøjsallé 75, 2., 2610 Rødovre
 Annebeth Brinch, Jellerød Have 56, 2980 Kokkedal, (01) 86 62 67
 Ove Carlsen, Frederiksborgvej 105, 1., 2400 København NV
 Torben Carlsen, Ll. Lyngby skole, 3320 Skævinge
 Ingrid B. Kildemoes f. Christensen, Østerallé 25, 2100 Kø-
 bhavn Ø
 Alice T. Christiansen, Spurvegården 18, 2., 2650 Hvidovre
 Kate Kjærholt Eriksen, Corneliusmindevej 11, 2770 Kastrup
 Jeanie Fischer, Vigerslev Allé 380 A, 2650 Hvidovre
 Birgit Friis, Sønderparken 102, 7430 Ikast
 Johan Gottlieb, Værebrovej 194, 2880 Bagsværd, (01) 98 79 10
 Bente Vibeke Hansen, Lykkebovej 17 A, 2500 Valby
 John Tode Hansen, Vesterbrogade 126, 1., København
 Torben Hassel Hansen, Østerfarimagsgade 75, 4. th., 2100 Kø-
 bhavn Ø, Tr. 3008
 Tove Hansen, Erslevvej 38, Galten, 8370 Hadsten
 Andreas Hoeck, c/o gdr. Thyge Solvang, Nordgård 3, 4520 Svin-
 ninge
 Niels Honoré, Vanløse Allé 3, 2720 Vanløse
 Anders Lüders Jensen, Jespervej 58, 3400 Hillerød
 Birgit Højris Jensen, »Højris«, Dalager, 6931 Borris, (07) 36 62 45
 Jens Peter Jensen, Livornevej 25, 2300 København S
 Mogens Jensen, Ryesgade 114 A, 4., 2100 København Ø
 Peter Jeppesen, Sophus Bauditszvej 20, 2. tv., 2920 Charlottenlund
 Ib Jørgensen, Fiskedamsgade 28, 3. th., 2100 København Ø
 Jens Kildemoes, Øster Allé 25, 2100 København Ø
 Liis Knudsen, Einarsvej 76, 2800 Lyngby, (01) 98 41 97
 Leif Krongaard, 8442 Feldballe
 Bent Larsen, Marievej 6, 2950 Vedbæk, (01) 89 19 47 arb. 15 76 50
 Anette Lauritsen, Spurveskjul 4, 2000 København F, Fa 6386
 Käthe Lemming, Stentoftvej 23, 1., 2650 Hvidovre
 Erik Lomholt, Skrænten 4, 3460 Birkerød
 Bent Viuf Lund, Vesterløkken 12, 1., 5700 Svendborg

- Jens Kristian Hedegaard Madsen, Lørenskogvej 26, 2610 Rødovre
 Ole Madsen, Borød-Flinterup, 4180 Sorø
 Bodil Marke, Hareskovhvidevej 24, 3500 Værlose, (01) 48 01 34
 Bente Meillier, Borrebyvej 63, 2700 Brønshøj, BE 561
 Inge Mygind, Ganløse Mørke, 2760 Måløv, (03) 18 36 23
 Ulla Münster, Fafnersgade 1, 4., 2200 København N
 Birger Møller, Willemoesgade 33, 2100 København Ø
 Anne-Grtehe Nielsen, Ingerslevgade 116, 1. th., 1705 København V
 Bente Lillevang Nielsen, Torsvang 104, 2800 Lyngby, (01) 88 48 07
 Eva Nielsen, Tåsingegade 32, 2100 København Ø
 Hanne Nielsen, Saxogade 71, st., København V
 Gitte Norberg, Lindevang 20, 6400 Sønderborg
 Birgit Møller Olsen, Lindevænget 12, 2. tv., 2750 Ballerup
 Marianne Overballe, Sjølundvej 19, 2650 Hvidovre
 Kirsten Pedersen, Hvidsværmervej 89, 2610 Rødovre
 Sibylle Petersen-Scharff, Hummeltoftevej 181, 2830 Virum
 (01) 84 66 90
 Else Pihl, Skovtofte Børneeforsorgssem., Hummeltoftevej 145,
 2830 Virum
 Kirsten Pihl, Sneholmsgårdsvej, Sdr. Dalbye, 4690 Haslev
 (03) 69 81 11
 Margarita Podstawska, Østergården 49, 3., 2670 Ishøj
 Ole Brian Poulsen, Kronprinsessegade 58, 1., 1306 København N
 Else Marie Rasmussen, Tjørnegade 8, 1. th., 2200 København K
 Conny Sejberg, Vesterled 6, 4470 Svebølle
 Helle Stefansen, Højvangsallé 13, 6700 Esbjerg
 Erik Bach Sørensen, Østergade 16, 8900 Randers, (06) 42 01 55
 Kirsten Pallesgaard Sørensen, Roald Amundsens Vej 61, 9000
 Ålborg
 Vivi Sørensen, Randbøllevej 26, Vanløse
 Freddy Urgaard, Ved Skolen 14, 4700 Næstved
 Birte Wilhlem, Nyvej 21, 4., 1851 København V
 Karen Winther, Vindeby gl. skole, 4918 Horslunde, Vindeby 32
 Johannes Witt, Vesterbrogade 126, 1., København
 Ole Wulff, Halmtorvet 2, 1700 København V

Årsregnskab for Vallekilde Folkehøjskoles Elevforening

1. juli 1970 til 30. juni 1971

INDTÆGTER:

UDGIFTER:

Kassebeh. 1. juli 1970	17.877,29	Trykning af årsskrifter ..	14.321,59
Medlemsbidrag 2788 medl.	30.017,43	Porto	5.547,35
Salg af tidl. årsskrifter ..	94,60	Tryksager	919,47
Renter	1.726,81	Resjeudg., kontor m. m. . .	1.120,00
Dividende (2 år)	706,03	Landsforeningen	1.447,50
		Skolen	3.000,00
		Vedligeh. af gravsted	100,00
			<u>26.455,91</u>
		Ny kassebeholdning	23.966,25
	<u>50.422,16</u>		<u>50.422,16</u>

STATUS:

FORMUE:

GÆLD:

Sparekassen Sjælland		Nettoformue	24.466,25
386-06-01068	13.142,04		
Sparekassen Sjælland			
386-02-01768	9.980,58		
Vallekilde-Hørve Spareks.	340,56		
Giro nr. 7090	497,87		
Udestående	500,00		
Kontant	5,20		
	<u>24.466,25</u>		<u>24.466,25</u>

Ovenstående regnskab er gennemgået og fundet i overensstemmelse med de fremlagte bilag. Kassebeholdningen var tilstede som opgivet.

Vallekilde, den 10. juli 1971.

(sing.) *Hans Trier Hansen*

Vagn Aage Fredslund

Elevforeningens bestyrelsen

Valgt af elevforeningens generalforsamling.

Troels Sørensen (1968—69) Råbrovej 24, Smørum, 2760 Måløv.
Valgt 1969.

Holmer Trier (1935—36) Triersvej 3, 4535 Vallekilde. Valgt 1970.

Annie Westphal (1960—61) Stenbjerg, 4550 Asnæs. Valgt 1971.

Valgt af skolens 4 sidste elevhold.

Palle Jacobsen, Bakkevej 98, Esbjerg.

Inger Christiansen, Fosgården 2, 1.th., 2620 Albertslund.

Margit Gyldenlykke, Kollegiet v. 294, Bredahls­gade, 4200 Slagelse.

Ole Wulf, Halmtorvet 2, 1700 København V.

Foreningens forretningsfører og kasserer:

Grete Killemose, Kirkestien 11, 4535 Vallekilde. Giro nr. 7090.

INDHOLD:

Fra Vallekilde Højskole	3
<i>Roar Skovmand</i> : Uffe Grosen	11
<i>Børge Haugstrup</i> : Ven og vejleder	16
<i>Uffe Grosen</i> : Tre højskolcmænd	18
<i>Helle Arnfred</i> : »Hvis dette billede ikke foruroliger jer«	41
<i>Knud Arnfred</i> : En revolution?	50
<i>Lene Gedde</i> : Træk af menneskets evolution	56
<i>Poul Otto Gedde</i> : Rejse i ensomheden	58
<i>Patrick Mac Manus</i> : Lapper	63
Fagtilbud	65
<i>Georg Veit</i> : Magnetisørens første vinter	66
<i>Troels Sørensen</i> : Fra elevforeningen	82
Skolens kalender	85
Praktiske meddelelser	89
Fra Vallekildekredsene	89
<i>Åse Petersen</i> : Elevholdene 1961—62 og 1962	93
Vinterskolen 1970/71 og sommerskolen 1971	104
Elevforeningens regnskab	109
Elevforeningens bestyrelse	110

Redaktion:

GEORG VEIT OG TROELS SØRENSEN

Foto:

BENT LARSEN, OLE BRIAND POULSEN, E. B. FOTO,
LEONARD SEMPLOLINSKI OG UFFE TAUDORF

Grafik:

POUL OTTO GEDDE